Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 146 — Ljubljana, sobota 3. julija 1943-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljkim Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5. — Telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Znamenita stolnica v Kölnu opustošena

Barbarsko uničevanje kulturnih spomenikov

Berlin, 29. jun. Krik ogorčenja se je dvignil danes med vsem nemškim narodom, ko je prišla vest o novem zločinu bombnikov britanskega letalstva. Stolnica v Kölnu, ki je ena najznamenitejših prič nemške gotske umetnosti ter se je smatrala kot dokaz staronemške omike, je bila hudo prizadeta. Slavna bazilika leži v neposredni bližini Rena ob levem bregu reke ter je posvečena sv. Petru. Graditi so jo začeli l. 1240 pod vodstvom mojstra Gerharda. Stavba se je nadaljevala v 14. veku ter je bila v 15. veku dovršena z obema mogočnima zvonikoma, ki sta visoka 157 m. Razen splošnega arhitektonskega dela ter kiparskih podrobnosti so smatrali okna stolnice ter gotski kor iz 14. veka za največje znamenitosti

Po prvih ugotovitvah so poškodbe, prizadete temu odličnemu spomeniku krščanstva, izredno težke. Bombe velikega kalibra so v polno zadele stolnico, razbile streho ter prodrle v veliko levo ladjo. Zaradi silovitosti eksplozij je ogrožena trdnost glavnih zidov in temeljev obeh stolpov. Med pokončanimi deli cerkve je baptisterij in znamenite kelmorajnske orgle.

Posredovanje Vatikana v tej stvari, ki zadeva vse krščanstvo, se je izvršilo tudi iz razlogov, ki se tičejo posebno sv. očeta. Ko je bil slednji svoječasno apostolski nuncij v Nemčiji, je večkrat maševal v kölnski stolnici. Obenem s tem bogoskrunskim zločinom, ki ga gotovo navdušeno odobravajo židje in boljševiki, združeni v sovraštvu do krščanstva, je britansko letalstvo pri svojem zadnem naletu na Köln izvršilo še celo vrsto drugih zločinskih vandalizmov ter je v najhujši meri prizadelo dva najvažnejša spomenika renske metropole in sicer znamenito zgodovinsko mestno hišo ter tako zvani dvorec Dürzenich, sedež srednjeveške Hanse. Obstreljevanje je trajalo skoraj eno uro. Ker so padale predvsem bombe s tekočim fosforjem, je bilo mnogo oseb pobitih ter hudo ožganih, kar je poseben znak ustrahovalnega angleškega početja. Britanski letalci so nastopali pod zaščito gostih oblakov, kakor izrecno priznava londonski radio, S tem je bila onemogočena vsaka ugotovitev ciljev. Dejstvo pa, da so se britanske letalske jate zadrževale nad tako zvanim starim Kölnom, ki obsega samo stanovanjske hiše in zgodovinske spomenike, dokazuje, da so hoteli Angleži uresničiti svojo grožnjo znanstvenega obstreljevanja, ko so svoj napad usmerili prav na zgodovinski del mesta. V nemških krogih izrecno naglašajo, da je nemško vrhovno poveljništvo z izredno skrbjo gledalo na to, da ni med velikimi bitkami na zapadu poškodovalo velikih francoskih stolnic v Reimsu, Amiensu, Rouenu in drugod. V nasprotju s tem nemškim postopanjem so angleški letalci doslej uničili že celo vrsto najznamenitejših umetnostnih spomenikov v Italiji, v Nemčiji, na Nizozemskem, v Belgiji in v Franciji. Zdi se, da so se zarotili, da bodo pokončali vse priče prastare evropske kulture.

Nemški list piše z ogorčenjem o teh zločinskih podvigih britanskega letalstva ter naglaša, da so napadalci vsekakor drago plačali napade zadnjih 24 ur, saj so izgubili 55 večmotornih letal. Ojačenje obrambnega potenciala Osi, ki se je pokazalo v mesecu juniju s tem, da je bilo 900 sovražnih letal sestreljenih, izmed teh 350 nad Sredozemskim morjem, je privedlo londonskega dopisnika lista »Svenska Dagbladet« do ugotovitve, da po izjavah londonskih vojaških krogov brani Porenje vsaj 3000 protiletalskih baterij, 2000 žarometov in 1200 lovcev. Berlinski krogi napovedujejo razen tega v kratkem silovite povračilne protiukrepe. Ta povračilni podvig, zatrjuje danes s ponosno jasnostjo list »Nachtausgabe«, bo popolnoma v skladu z nečuveno odgovornostjo, ki so si jo nakopali britanski letalski gusarji. Nemška povračilna akcija bo imela istočasno tudi velikanski vojaški pomen. (Il Regime Fascista.)

Berlin, 2. jul. s. O opustošenju kölnske stolnice in verskih poslopij v njeni bližini, ki ga je izvršilo britansko letalstvo, se doznavajo še nekatere podrobnosti. Tako ugotavljajo, da je popolnoma porušena tudi minoritska cerkev, kjer so bili smrtni ostanki Koltpinga. Njegov grob je sedaj pokrit s kupom ruševin, ki je visok nad 2 m. Bomba velikega kalibra je povsem porušila muzej Walraf-Richarts in so se pod njeno težo zrušili tudi zidovi sosednega samostana. V muzeju so bili spravljeni vsi mozaiki iz rimske dobe, ki so sedaj popolnoma uničeni. Kakih 20 rušilnih bomb je padlo v neposredno bližino stolnice same. Ena izmed teh je zadela severno ladjo stolnice in je iz višine kakih 50 m zrušila ogromno količino kamenja. Zračni pritisk je bil tako močan, da se je vsa zgradba tresla do temeljev, kakor da bi jo bil majal potres. Škoda je tako velika, da bržkone dolgo ne bodo mogli opravljati v stolnici verskih obredov. Kakor je bilo že javljeno, so bile uničene tudi znamenite orgle kölnske stolnice. Čudežna relikvija Črne madone je bila rešena zaradi takojšnjega nastopa duhovnikov. Med žrtvami je tudi direktor znamenitega pevskega zbora kölnske stolnice dr. Mölders, znan po vsem glasbenem svetu.

Sile Osi so pripravljene

Vsak poizkus anglosaškega vdora v Evropo bo naletel na odločen odpor

Budimpešta, 1. jul. Ves svetovni tisk se stalno vrača na važno vprašanje možnosti bližnjega vdora na evropsko celino, piše »Pester Lloyd«, in povsod se berejo najrazličnejša mnenja o njej. O vdoru so mnogo govorili že poleti in jeseni leta 1940, ko je ves svet pričakoval, da se bodo nemške čete izkrcale v Veliki Britaniji. Takrat do vdora ni prišlo in z nemške strani so ponovno zatrdili, da so se nemške čete, določene za zasedbo Anglije, pokoravale povelju Hitlerja, ne pa nasvetom in pozivom mednarodnega tiska.

Kasneje nekoliko časa niso več govorili o vdoru, dokler ni v Angliji vstala misel napada na evropsko celino ter ustanovitve druge fronte. Te razprave so postale zelo živahne zlasti ob koncu bojev v Afriki. Treba je priznati, da je tak vdor zelo verjeten in da vojaška poveljništva Osi računajo s tem podjetjem. Göbbels, ki se v listu »Das Reich« bavi s to možnostjo, je zapisal, da bi poskus angleško-ameriškega izkrcanja na evropskih tleh bil lahko odločilen dogodek v vojni in da je Nemčija tej misli prej naklonjena kakor sovražna.

Po mnenju švicarskega lista »Journal d'Geneve« je ta na prvi pogled smela trditev Göbbelsova zelo opravičena. List pravi, da je napad na otok, čigar glavne čete so zaposlene v daljnih deželah, dosti lažji kakor napad na celino, ki je oborožena do zob. V sedanji fazi vojne sta še vedno odprti dve možnosti: bodisi, da osne sile napadejo Veliko Britanijo, ali pa, da Anglosasi poskusijo vdor na evropska tla. Po zatrdilu švicarskega lista niso Nemci nikoli opustili misli o napadu na Anglijo. In zdi se, da je prav sedaj pravi trenutek, ko bi prišla do veljave stara rečenica, da je napad najboljša obramba, ko ves svet misli samo na to, da bo napad prišel z angleške strani v obratni smeri in da je samo Anglija pripravljena za vdor v Evropo. Prav zato je večina britanske zbornice sprejela s posmehom Churchillovo izjavo, da obstoji nevarnost za napad na Anglijo toliko časa, dokler je Hitler na oblasti. Ta Churchillova izjava nikakor nima značaja gole govorniške fraze, marveč je resen opomin. Če torej govorimo o vdoru, lahko mislimo z isto pravico na napad z ene ali druge strani.

Göbbels pravi v omenjenem članku, da je eden izmed pogojev iznenadenja prav neverjetnost podviga v dotičnem trenutku. O neverjetnosti anglosaškega vdora v Evropo se ne more govoriti. Britansko poveljništvo je ponovno izjavilo, da bo izvršilo napad na celino, isto so napovedovali iz Amerike. Vsi listi na svetu proučujejo možnost izkrcanja na Balkanu, na Siciliji, na Sardiniji in celo na italijanskem polotoku, v severni ali južni Franciji, v Španiji in na Portugalskem ter celo na atlantskih obalah od Biskajskega zaliva do Hammerfesta. Nekateri listi so v zvezi s tem celo omenjali zaliv v Murmansku. Pri tem razglabljanju se raziskujejo obale z geološkega, zemljepisnega, oceanografskega, prometnega in predvsem vojaškega vidika, in se lahko reče, da ni kvadratnega metra evropske celine, ki bi ga listi v teh zadnjih tednih ne bili smatrali za točko, kjer lahko pride do izkrcanja. To besedičenje zavzema velik obseg tako v osnih kakor v neprijateljskih in nevtralnih listih ter je skoraj vsakdanje čtivo vsega sveta. Zato je težko reči, da bi vdor na evropsko celino bil nekako iznenadenje.

Nasprotno pa se širijo danes vesti, ki govore o možnosti napada na Veliko Britanijo in te vesti so zelo redke in skope, zato pač zasluži pozornost članek, ki ga je priobčil »Journal d'Geneve«. Pisec se pri tem sklicuje na odgovorne nemške kroge, ne obrača pa nikake pozornosti na neskončne razprave o angleškem izkrcanju v Evropi. Švicarski list piše brez vsakih pridržkov, da v Berlinu v enaki meri govore o možnosti angleško-ameriškega napada na Evropo kakor o možnosti nemškega napada na Veliko Britanijo. Če gre torej za iznenadenje, bi bil nemški napad na Anglijo veliko večje presenečenje kakor kak poskus izkrcanja Anglosasov na kateri koli točki evropske celine.

V zvezi s tem ne smemo prezreti članka, ki ga je listu »Frankfurter Zeitung« poslal njen dopisnik Rudolf Kircher iz Carigrada. Ta proučuje načrte za napad zaveznikov na Evropo in prihaja do zaključka, da največja opasnost preti ravno Italiji. Na temelju zbranih informacij, zatrjuje Kircher, bi niti obe iberski državi niti Turčija ne podpirale izkrcanja zaveznikov in bi takega podviga ne gledale z zadovoljstvom. Izkrcane čete bi morale računati z odporom teh nevtralnih držav. Napad na Grčijo, ki bi mu sledila osvojitev Balkana, odpade zaradi težav, ki bi jih povzročale čete, razmeščene na italijanskih otokih v Egejskem morju, ter čete, ki drže Balkan v svoji oblasti. Ne preostaja tedaj nič drugega kakor italijanski otoki in italijanska obala, ki je za sedaj najbolj ogroženo področje.

Ne glede na vso propagando je sedaj splošno mišljenje, da bi bila Italija edina točka, kjer bi Angleži in Američani lahko izvršili svoj napad. Zato je najvažnejša naloga osnih sil na jugu urediti obrambo velikih otokov, ki obdajajo Italijo, ter obrambo italijanske kopnine. Italija je središče vojnih operacij na vsem področju od Lizbone do Ankare. To so besede uglednega nemškega pisca iz Carigrada, ki jih je treba upoštevati. Iz njih izhaja, da osne sile ne podcenjujejo nevarnosti vdora in da so za ta primer ukrenile vse potrebno. Časa so imele dovolj, kajti dolga vojna v severni Afriki je skoraj izključila možnosti vdora. Tudi dragoceni tedni, ki jih je sovražnik izgubil v bojih za Tunis, so prispevali k pripravi za obrambo. S tem je pojasnjen in opravičen obupni odpor italijansko-nemških čet na afriškem področju. Vdor Anglosasov ni torej popolnoma izgubil možnosti presenečenja, marveč bodo imeli napadalci posla s sovražnikom, ki je odlično pripravljen. Vse to je razlog, zakaj bi bila Nemčija vesela, kakor je pisal Göbbels, če bi se Anglosasi odločili za poskus vdora in se ne bi skesali izvršiti tega podviga. (Le ultime Notizie.)

Vladar v Livornu

Livorno, 1. jul. s. Davi je prispel v Livorno Veličanstvo Kralj in Cesar, ki so ga prejele vse oblasti. V spremstvu prefekta je obiskal zadete kraje, in se je zelo zanimal za vse nujne potrebe in dela, ki so v teku za obnovo življenja, o katerih mu je poročal prefekt. Po končanem obisku je Kralj in Cesar zapustil Livorno.

Zamenjava 4% devetletnih bonov

Rim, 1. jul. s. S kraljevim nekretom, objavljenim v današnjem službenem listu, da bi se poenotile obresti večletnih zakladnih bonov, ki so v prometu, se dopušča posestnikom 4% 9letnih bonov, ki zapadejo 15. septembra 1951-XXIX, da lahko izvrše izmenjavo teh bonov v druge zakladne bone z nagrado, ki dajejo 5% obresti. Rok zapadlosti ostane 15. september 1951, prav tako tudi roki plačila zapadlih polletnih obrokov na dan 15. marca in 15. septembra vsakega leta ter višina nagrad in vse druge določbe, ki se tičejo teh 9letnih, 4% zakladnih bonov. Ob zahtevi po zamenjavi teh bonov mora plačati lastnik 9letnih 4% bonov znesek 5.50 lire za vsakih 100 lir nominalnega kapitala. Namesto gotovine se bodo sprejemali tudi odrezki 4% bonov, ki zapadejo 15. septembra tega leta.

Bollettino n. 1133

Sette velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 2 luglio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1133:

Palermo è stata nuovamente bombardata questa notte dall'aviazione avversaria; tra i numerosi edifici danneggiati è il palazzo Reale; non ancora precisate le perdite della popolazione.

Le artiglierie contraeree hanno abbattuto 4 velivoli caduti uno a Romagnolo, due in mare a largo della stessa località, ed uno a nord di Sferracavallo.

Incursioni di minore rilievo sono segnalate su Catania e Cagliari; le batterie della difesa distruggevano a Catania un velivolo.

In combattimenti impegnati con la caccia germanica due «Spitfire» precipitavano nelle acque di Malta.

*

Nota: A seguito dell'incursione del giorno 30, citata nel bollettino di ieri, sono stati ulteriormente accertati tra la popolazione di Palermo, 74 morti e 286 fefriti. Le vittime causate alla popolazione della costa Calabra dello stretto di Messina, dall'azione aerea avversaria nella notte sul 30 giugno, ascendono a 10 morti e 36 feriti.

Vojno poročilo št. 1133.

Sedem sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 2. julija naslednje 1133. vojno poročilo:

Sovražna letala so ponovno bombardirala preteklo noč Palermo. Med mnogimi poškodovanimi poslopji je tudi Kraljeva palača. Izgube prebivalstva še niso ugotovljene.

Protiletalsko topništvo je sestrelilo štiri letala, ki so padla eno v Romagnolo, dve v morje v bližini istega kraja in eno severno od Sferracavala.

Manjši letalski napadi so bili na Catanijo in Cagliari; obrambne baterije so v Cataniji uničile eno letalo.

V bojih z nemškimi lovci sta dve letali tipa »Spitfire« strmoglavile v vodo pri Malti.

*

Pripomba. Po letalskem napadu 30. junija, omenjenem v včerajšnjem poročilu, je bilo nadalje ugotovljenih med prebivalstvom Palerma 74 smrtnih žrtev in 286 ranjenih. Žrtve med prebivalstvom Kalabrijske obale pri Mesinski ožini zaradi sovražnega letalskega napada v noči na 30. junija znašajo 10 mrtvih in 36 ranjenih.

Barbarski letalski napad na Livorno

Livorno, 29. jun. Tukajšnje mesto je bilo včeraj cilj drugega sovražnikovega naleta, ki je bil še silovitejši in groznejši kakor oni z dne 28. maja. Včeraj zjutraj je bilo v Livornu nenavadno živahno. Znak za poplah je bil dan okoli 10.30. Takoj so se seveda razbežale znatne množice ljudi, ki so prej napolnjevale ceste. Deset minut pred 11. uro so se res pojavile jate štirimotornikov, verjetno ameriških. Spuščale so se v strmoglavnem poletu iz velike višine nad mesto in začenjale metati bombe. To pot je sovražnik osredotočil svoje delovanje na oni del mesta, ki je bil ostal ob bombardiranju meseca maja razmeroma nedotaknjen, namreč na notranji del mesta. Ceste ob obali so bile manj prizadete, največ pa so trpele velike prometne žile v središču mesta in one, ki drže proti kolodvoru.

Škodo, ki jo je povzročil nalet Američanov, je danes še nemogoče ugotoviti. Omejujemo se samo na to, da naštejemo trge in ulice, ki so najbolj trpele: Ulica Magenta, Ulica Vittorija Emanuela, Trg Oberdankov, Ulica Lardarel, Ulica Gazzarrini in Ulica del Fante. Bombe, ki jih je na slepo metal ameriški bes, so povzročile občutno škodo na poslopjih, ki nimajo prav nikakršnega vojaškega značaja. Tako je bila leva stran stolnice občutno prizadeta, poškodovane pa so tudi stara katedrala, cerkev sv. Antona, cerkev sv. Josipa, cerkev Usmiljenja in škofijski dvorec. Razen tega so bombe tudi nekoliko lažje prizadele zavetišče Giovannija Pascollija ter napravile več vrzeli v zidu, ki obdaja pokopališče dei Lupi. To pokopališče je v posebni časti pri livornskem prebivalstvu, ker se tu pokopavajo najbolj znane meščanske družine. Ogromno je število porušenih hiš, zelo mnogo jih je tudi tako poškodovanih, da se v njih ne more več stanovati. Pomožna akcija oblasti in upravnih organov je pristopila takoj k delu in je bila zelo učinkovita. Grof Ciano, ki se mudi začasno v okolici Livorna, je prihitel v središče mesta še v teku napada. (Regime Fascista.)

Španska obsodba anglosaškega barbarstva

Tanger, 2. jul. s. Dnevnik »Marruecos«, oficiozno glasilo španskega Maroka, objavlja na častnem mestu slike ene izmed glavnih cerkva v Neaplju in stolnice v Kölnu, ki sta bili hudo poškodovani po anglosaških letalih, in dodaja z vidnimi črkami tele besede: Prekletstvo nad onimi, ki v zagonu barbarstva uničujejo lepoto in genijalne umetniške stvaritve, ki so nesmrtne.

Nemški tisk o odpornosti italijanskega naroda

Berlin, 2. jul. s. Nekateri dnevniki objavljajo s posebno vidnimi poudarki daljše izvlečke člankov, ki so izšli te dni v glavnih italijanskih listih in ki so poudarili voljo italijanskega naroda po odporu in njegovo vero v zmago. Nemški listi poudarjajo neugnanega duha italijanskega naroda, ki je trdno odločen, da se vztrajno bori za svojo svobodo in svojo veličino, kar sta dve vrednosti, ki jih noben sovražnik ne bo mogel odvzeti. Bistveni odlomki so tiskani mastno, kakor tudi tisti, ki se nanašajo na velike težkoče, ki čakajo sovražnika, ko bo skušal izvršiti svoj nameravan napad na celino.

Bolgarski pravosodni minister v Zagrebu

Zagreb, 1. jul. s. Danes je bolgarski pravosodni minister dr. Konstantin Partov zapustil Zagreb, kjer se je mudil nekaj dni zaradi izmenjave ratifikacijskih listin sporazuma o pravosodni ureditvi med obema prijateljskima in zavezniškima državama.

Švedske izgube na morju

Stockholm, 1. jul. s. Po uradni statistiki je Švedska v prvi polovici tega leta izgubila zaradi vojne 23 ladij s skupno 69.000 tonami in 156 mož posadke. S tem so se izgube švedske od izbruha sovražnosti dalje povečale nad pol milijona tonaže in na 1.174 mornarjev.

Ponovno odbiti sovražni sunki ob Kubanu

Tudi pri Dorogobužu so bili sovjetski napadi odbiti
Uspelo čiščenje v zaledju vzhodne fronte

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. julija. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Ob kubanskem predmostju so se sovražni sunki zrušili v obrambnem ognju. Več krajevnih napadov pri Dorogobužu je bilo zavrnjenih, sovjetske čete pa z izgubo več sto padlih in ujetih vržene na izhodiščne postojanke.

V zaledju srednjega odseka fronte so oddelki SS in policije, ojačeni z edinicami vojske in oddelki letalstva, uspešno zaključili veliko očiščevalno akcijo. Razdejanih je bilo 350 bunkerjev in zavzetih 194 utrjenih taborišč za tolpe. Banditi so izgubili mnogo ljudi in velike množine orožja in materijala.

Pri napadu številnih angleških lovcev in bombnikov na nemški konvoj so pred nizozemsko obalo pomorske zaščitne enote in protiletalsko topništvo na prevoznih ladjah sestrelile 7 sovražnih letal. Ena naša ladja je bila poškodovana od bombnega zadetka.

Nad obalnim področjem zasedenega zapadnega ozemlja so nemški lovci včeraj sestrelili 4 nadaljnja sovražna letala.

S finskega bojišča

Helsinki, 1. jul. s. Finsko vojno poročilo pravi: V srednjem odseku bojišča ob ožini Aunus so Finci odbili sovjetski napad, ki ga je podprlo topništvo. Na bojišču vzhodne Karelije in sicer v odseku ožine Maasovkaz so sovjetske čete napadle po siloviti topniški pripravi na štirih različnih mestih. Bile so so vselej odbite z izgubami. V severnem odseku istega bojišča in na bojišču ob Karelijski ožini so bili spopadi patrol. Finske letalske sile, ki so operirale v odseku Rukajaervija, so ponovno bombardirale in uničile dve pomembni sovražni oskrbovališči.

Vsa vzhodna Azija proti Anglosasom

Azijski narodi v skupni borbi za neodvisnost od anglosaškega vpliva

Tokio, 2. jul. s. List »Nipon Šimbun« objavlja uvodnik, v katerem poudarja, da je vsa vzhodna Azija danes združena, in piše, da se odločno oborožuje za končni spopad s svojimi tradicijonalnimi sovražniki, Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo. Tudi Indija, ki se dolgo ni mogla oboroževati, ker so jo v tem ovirali njeni britanski vlastodržci, je sedaj na pragu nove dobe, ki ji bo dala zaželeno neodvisnost. Prihod Čandre Boseja je znak za 400 milijonov Indijcev, da zgrabijo za orožje. Bose se je takoj po svojem prihodu v Tokio obrnil na indijske rodoljube in jih pozval, naj se z orožjem upro, poudarjajoč, da je neodvisnost Indije brez bojev nemogoča. List poudarja nadalje, da se je britanski imperijalizem v Indiji naslanjal na popolno razorožitev indijskega naroda in da so indijski rodoljubi naposled spoznali to politiko zasužnjevanja. Dva milijona Indijcev, ki žive izven Indije, se sedaj zbirata v eni sami volji, da zgrabita za orožje pod vodstvom Boseja. Pričakuje se, da se bo Indija prostovoljno uprla, čim se bo začel pohod teh rodoljubov. Istočasno pa jemljejo orožje v roke milijoni ljudi v Birmi, na Filipinih, na Kitajskem in v Taju, da bi določili novi red v Aziji. Filipini, katerim je bilo v preteklosti onemogočeno, da bi dosegli neodvisnost zaradi trgovskega materijalizma Severne Amerike, se sedaj naglo organizirajo in oborožujejo za obrambo svoje neodvisnosti, ki jo bodo kmalu tudi formalno dosegli. In tudi Birma naglo veča pod vodstvom Bamawa svoj vojni potencijal. Taj pa je izločil britanski vpliv s silo, s katero razpolaga.

Kitajski komunisti proti Čangkajšku

Nanking, 1. jul. s. Tukajšnji opazovalci pripisujejo precejšen pomen obisku voditelja kitajske komunistične stranke Tajčena v Moskvi in ga spravljajo v zvezo z vedno večjim širjenjem komunističnega odpora v dveh severnozapadnih pokrajinah Kitajske proti vladi Čangkajška. Po mnenju čungkinške vlade podpira ta upor kitajska komunistična stranka. Doznava se iz Čungkinga, da zaradi tega kitajski veleposlanik v Kremlju, Fupingčang, zelo pozorno zasleduje delovanje kitajske komunistične misije v Moskvi.

Upravna reorganizacija japonskih pokrajin

Tokio, 1. jul. s. Doznava se, da je vlada sklenila sklicati na izredno konferenco guvernerje prefektur, da bi jim pojasnila namene upravne reorganizacije pokrajin, kakor tudi preureditev industrije in povečanje proizvodnje. Te ukrepe je, kakor znano, nedavno sprejel na 82. zasedanju japonski parlament.

Svečan pogreb zaslužnega fašista

Orvieto, 1. jul. s. Davi je bil tu pogreb sansepolkrista Pacifica Guida Pianiggianija, njegove soproge Gianne, kaprola Rampolinija Francesca in letalca Marija Angela, ki so postali žrtev železniške nesreče. Pogreb je bil zelo slovesen in se ga je udeležilo vse prebivalstvo Orvieta. Trupla so bila naprej v fašističnem domu, kjer so bila obdana s pravim gozdom cvetja in kamor se je prihajal poklanjat narod. V pogrebnem sprevodu so bil: nac. svetnik Gavella iz direktorija PNF kot zastopnik ministra Stranke, zvezni tajnik, podprefekt in kvestor iz Ternija, nac. svetnik Parone Giunti, podpredsednik konfederacije poljedelcev s predsednikom, direktorjem in uradništvom zveze poljedelcev v Teminu, tovariši Franceschelli v zastopstvu Sandra Giulianija od Sansepolkristične skupine, Ribecchi v imenu pohabljencev Italije in Del Croixa, Balestrari v imenu zveznega tajnika v Rimu, tajnik fašija ter civilne in politične oblasti Orvieta poleg sorodnikov pokojnih. Duce je poslal krasen venec. Med drugimi venci so bili venci Stranke, sansepolkristov, zveze borbenih fašijev v Terniju, zveznega tajnika v Reggiu Emiliji, občine v Orvietu in predsednika konfederacije poljedelcev. Mesto je bilo v žalnih zastavah. Krste pokojnih so nosili skvadristi. Pogrebni sprevod je šel do stolnice, kjer so bil pogrebni obredi. Po zadušnici je škof blagoslovil trupla. Na trgu pred stolnico, ki je bila polna občinstva, je nac. svetnik Gavella izvršil fašistični poziv štirih žrtev.

Obisk italijanskih novinarjev na Slovaškem

Bratislava, 2. jul. s. Skupina italijanskih novinarjev, ki se mudi na obisku na Slovaškem, si je v spremstvu ministra Gasparja, šefa slovaške propagande, ogledala gorovje Tatro in se ustavila v Ružomberku, kjer je položila lovorjev venec na grob Andreja Hlinke. Med potovanjem je novinarje sprejel minister za narodno obrambo general Paltos, ki je pozdravil italijanske goste in poudaril, da so Italijani v Rusiji prelivali svojo kri ob strani slovaških divizij v borbi proti skupnemu sovražniku boljševizmu. Potovanje se je zaključilo v Bratislavi. Skupina novinarjev je odpotovala v Italijo in so jo ob slovesu pozdravili minister Gaspar, funkcijonarji propagadnega urada in člani Kr. poslaništva.

Nemčija čaka

Ustaško glasilo »Spremnost« v Zagrebu objavlja iz peresa svojega rednega berlinskega dopisnika I. Vučičevića naslednji članek:

Konec junija lanskega leta se je začela velika nemška ofenziva na vzhodnem bojišču, ofenziva, ki je bila usmerjena v dva pravca: proti Stalingradu in proti Kavkazu. Vsi znaki pred začetkom ofenzive, posebno pa podvigi po dovršenih operacijah na Krimu so pokazali, da se bo nemška vojna nadaljevala v smeri ofenzivnih operacij.

Dogodki na vzhodnem ter na ostalih bojiščih ob tem času letošnjega leta ne kažejo istega razvoja. Nihče ne izključuje možnosti iznenadenja, toda tudi ne računa z njim, kakor je bilo to v lanskem letu. Nasprotno, danes govori vse v prilog tezi, da smo na obratni točki vojne, ki ne pomeni nemškega umika, vendar pa kaže drugačen način boja.

Če bi hoteli z eno besedo označiti položaj in razpoloženje, ki se v Nemčiji kaže glede na mednarodne dogodke, bi mogli to označiti z besedo: č a k a n j e. Z vojaškega vidika pomeni čakanje defenzivo. Toda če poleg vojaškega položaja upoštevamo še politično - gospodarske momente, s katerimi računa Nemčija pri ustvarjanju pogojev za zmago, tedaj defenziva izgubi značaj prepuščanja, pobude in uspeha nasprotniku.

Od stalingrajske krize, ko se je Nemčiji in njenim zaveznikom posrečilo ustaviti sovjetsko prodiranje proti Evropi, se na mednarodnih bojiščih ni zgodilo nič takšnega, kar bi omajalo moč nemškega orožja. Podmorniška vojna se nadaljuje še vedno z velikimi potopitvami neprijateljskih ladij. Zadnji meseci so pokazali, da se je Angloameričanom posrečilo izboljšati obrambo proti podmornicam, vendar pa ne v toliki meri, da bi se lahko trdilo, da je nevarnost podmorniške vojne minila. Število nemških podmornic narašča ne samo po številu temveč tudi po kakovosti in tipih.

Britansko-ameriški napadi na Nemčijo in zasedene dežele so gmotno prizadele prebivalstvo in razne ustanove. Toda vojne s takšnimi napadi ni mogoče dobiti, kajti nemška industrija narašča in po izjavi ministra za oborožitev Speera se bo po vojni svet lahko na podlagi številk prepričal, da se je v zadnjih mesecih zaradi britansko-ameriških zračnih napadov na Nemčijo proizvodnja v oboroževalni industriji ne zmanjšala, ampak povečala.

Izguba severne Afrike v Nemčiji ni učinkovala kot izguba, ki bi pretresla moralo prebivalstva. S to izgubo so računali glede na pogoje borbe in posledica tega je bila, da so Nemci pridobili na času za ureditev evropske trdnjave.

Evropa ni Afrika, pogoji borbe v Evropi bodo drugačni kakor so bili v Afriki. Pokazalo se bo, če bo treba, da Afrika še ne pomeni sigurne poti v Evropo. Anglija, ki je v Evropi že imela zaveznike in svojo vojsko se navzlic temu, da jo loči od evropske celine le ozek preliv, ni mogla obdržati na evropski kopnini.

Potemtakem nemški nasprotniki niso mogli doseči odločilnega uspeha. Nemčija, čeprav ni ofenzivna, se po Stalingradu in Kavkazu ni umaknila z nobenega področja, ki pomeni trdno oporišče za njeno vojaško moč. Nemčija v resnici čaka, ker vidi v tem znak svoje moči in je uverjena, da lahko čaka. Po izjavi ministra Göbbelsa bo Nemčija na zračne napade Angloameričanov tudi odgovorila, zaenkrat pa čaka. Vojaški činitelji Nemčije in javno mnenje sta prepričana, da bi se poskus vdora s strani Američanov in Angležev lahko s p r e m e n i l v v e l i k p o r a z z a n a p a d a l c e t e r v z m a g o z a N e m č i j o. Če so v Nemčiji sploh računali z vojaškimi dogodki, ki bi letos imeli velik pomen, tedaj so se ti računi nanašali na invazijo. Vsak nepristranski opazovalec razmer v Nemčiji lahko ugotovi, da imajo Nemci ogromno in nezmajano zaupanje v obrambo za primer poskusa invazije.

Če kdo vpraša, kje se danes nahaja Nemčija in kakšni so izgledi njenih nasprotnikov v mednarodni borbi, je treba pri presojanju te zadeve vzeti vpoštev nemško orožje in zaupanje, kajti ta dva činitelja sta pri presoji tega vprašanja gotovo odločilnega pomena. Nasprotniki podcenjujejo te činitelje ter se pri svojih napovedih naslanjajo na izkušnje iz minule dobe. Videti je, da nasprotniki Nemčije še niso pozabili, da se je Nemčija okoristila z izkustvi minule vojne in sicer kot država, ki je prav zaradi teh stvari vojno izgubila. Nemško orožje v rokah vojakov, katerim je zaupano in v rokah delavcev, ki ga izdelujejo, se danes ni spremenilo in tudi ne kažejo nobeni znaki, da bi se lahko obrnilo proti Nemčiji. Pogoji, ki so se v svetovni vojni pokazali za zaveznike Angležev in Američanov, danes niso več na njihovi strani. Čas je danes zaveznik Nemčije. Nemčija pa pravi, da lahko čaka, ne da bi izgubila vojno. Odločujoči činitelji Nemčije so nedavno imeli manifestacijska zborovanja in predavanja, na katerih so sporočili zanimive številke o razmerju sil ter o pogojih, s katerimi velja računati glede na iztek sedanje vojne. Po njihovih izjavah je razmerje vojakov, vojaških priprav, vprašanje sirovin in živil, stanje proizvodnje v oborožitveni industriji, vprašanje delovne moči itd. itd. — v prilog Nemčiji, ne pa proti nji. V tem je bistvena razlika med sedanjo in minulo svetovno vojno, to pa je tudi napaka, s katero nasprotnik očividno ne računa, ko misli na konec sedanje vojne. Nemčija z zavezniki je v minuli vojni imela na svoji strani 136 milijonov ljudi, proti sebi pa 1422 milijonov ljudi. Razmerje je bilo torej 1:10. Danes razpolaga Os samo v Evropi s 350 milijoni ljudi, Japonska pa še posebej z 850 milijoni, medtem ko imajo nasprotniki četrtino ljudi manj, to je 1,100.000 ali v številčnem razmerju povedano 9:11. Razmerje vojne sile Osi pa kaže še povoljnejšo sliko, ker odločuje v vojni ne samo število celokupnega prebivalstva, temveč še bolj odstotek mobiliziranih in kakovost vojakov. Razmerje delovnih sil na obeh straneh je 380:536 v korist zaveznikov, toda stvarno ne odgovarja razmerju 4:5. Treba je namreč v prvi vrsti upoštevati kakovost Evropca, njegovo delovno sposobnost, kakor tudi dejstvo, da prav Evropa predstavlja zaprt gospodarski prostor z izbornimi prometnimi zvezami in z dobrimi klimatskimi pogoji. Vsak evropski delavec lahko dela kjerkoli na evropski celini, za delavce izven Evrope pa se to ne more trditi.

Blokada se je pokazala za dvorezni meč. Evropa je sicer ostala brez mnogih predmetov iz prekomorskih dežel, zato pa si je pomagala z avtarkijo, ki se je pokazala kot zelo soliden pripomoček v vojni, ko je vojujoča se država izpostavljena največjim nevarnostim. Po drugi strani pa sta Anglija in severna Amerika izgubili mnogo tržišč in sicer v prostoru, ki ga je poprej nadzorovala Evropa. Za nasprotnike Nemčije je s tem nastala škoda, Nemčije pa blokada le ni zlomila. V Nemčiji, ki je bila pred vojno odvisna od uvoza, je danes dovolj premoga, železa, nafte, maščob, mesa in moke. Nemška industrija in prehrana sta zasigurani do konca vojne z drugimi proizvodi, tako da se podobne težave celo v izvennemških državah rešujejo po nemškem vzorcu. Nemčija je z zasedbo potrebnih področij na vzhodu, s svojo organizacijo ter smotreno porazdelitvijo rezerv ter umetno proizvodnjo mnogih predmetov ustvarila položaj, kakršnega si nista mogla ne Anglež ne Američan pred sedanjo vojno resno predstavljati.

Tudi delovna sila, ki je vse to pomagala pretvoriti v vojne pripomočke, ni v sedanji vojni nezadostna, kakor se je to primerilo v minuli vojni. V svetovni vojni je l. 1918. število delavcev v Nemčiji padlo od prvotnih 17 na 13.6 milijonov. Danes ima Nemčija 28.1 milijon delavcev, medtem ko jih je imela še pred nedavnim časom 24.6 milijonov. V tem številu niso zapopadeni vojni ujetniki.

Ta delovna sila je samo v mesecu maju letošnjega leta izdelala šestkrat toliko potrebščin, kakor je znašala povprečna mesečna proizvodnja l. 1941. Orožja je bilo izdelanega štirikrat več kakor l. 1941., največji prirastek pa kaže izdelava oklopnih voz, katerih so v nekem mesecu l. 1943. izdelali več nego v celem letu 1941!

A to so le nekatere številke, s katerimi niso računali nasprotniki in katere Nemčija danes lahko prosto objavi ker smatra, da gredo njej v prid. S podobnimi možnostmi in pogoji, ki so važni za nadaljevanje vojne, računa Nemčija tudi letos.

Kakor v svetovni vojni, stoji Nemčija tudi danes globoko v ozemlju svojih vojnih nasprotnikov, obvlada gospodarsko vso Evropo ter ima mnogo sil svojega orožja in vojaštva, poleg tega pa razpolaga z zaupanjem svojega prebivalstva, katerega v minuli vojni ni imela. Zaradi tega Nemčija čaka in nadaljuje vojno na način, katerega nasprotniki niso predvidevali. Predpostavka, da Nemčija lahko dobi vojno samo z ofenzivo, zlasti z bliskovito vojno, se je pokazala za zgrešeno. Pogoji vojne so danes na splošno drugačni kakor so bili v svetovni vojni, celo drugačni, kakor so bili v začetku sedanje vojne. Tako sodi o stvari tudi sam minister Göbbels, ki označuje današnje stališče čakanja kot znak nemške moči. Vojna se je ne le časovno, ampak tudi dimenzionalno razširila. In v tej vojni odločujejo danes povsem drugi činitelji, kakor v jeseni 1939. Zaradi tega so potrebni za vojno tudi drugačne žrtve in drugačni napori, katere mora upoštevati tisti, ki hoče vojno dobiti.

Nova taktika v pomorski vojni

Nemški strokovnjaki pripravljajo novo orožje za uspešno nadaljevanje atlantske bitke

Berlin, 2. jul. Ne da se zanikati, da število potopitev sovražnih ladij po nemškem podmorniškem orožju v preteklem juniju ne vzdrži primerjave s potopitvami v mesecu juniju leta 1942 ali v prvih mesecih leta 1943. Zmanjšanje po podmornicah potopljene tonaže se zdi precej občutljivo, zlasti če se vzame za primerjavo srečnejša doba dramatičnega lova, ki se je na vseh morjih sveta začel še istega dne, ko sta Velika Britanija in Francija napovedali Nemčiji vojno. Čemu je treba pripisati dejstvo, da dosega bitka, ki jo z junaško vztrajnostjo vodijo nemške podmornice proti angleško-ameriški plovbi, v zadnjem času slabše uspehe?

Med raznimi razlagami o postopnem upadanju potopitev od preteklega aprila dalje se zde tri sprejemljive, ker niso v nasprotju z logiko in ki so pripisovale zmanjšanje pomorskih izgub Angležev in Američanov vremenskim razmeram, ki vladajo spomladi na Atlantiku, nadalje zredčenju konvojev in naposled uporabi novih zaščitnih sistemov za ladje odnosno odkritju novega protipodmorniškega orožja. V bistvu pa nobena izmed teh tez ni bila povsem v skladu s stvarnostjo.

Danes lahko na osnovi podatkov, ki jih skoraj sporadno objavlja Nemčija, ugotovimo, da so se uspehi podmorniške vojne v zadnjem četrtletju sicer znatno zmanjšali, da pa je treba to pripisati več činiteljem, med katerimi gre precej velik pomen ojačenju sovražne obrambe. O tem vprašanju piše najnovejša številka revije »Das Reich«, ki podaja v članku viskega oficirja nemške mornarice nekaj zanimivih odkritij. Pisec opozarja najprej na zaščito sovražnih konvojev, ki je bila zaupana skoraj izključno lahkim pomorskim edinicam. V drugi fazi so Angleži in Američani začeli uporabljati, da se zavarujejo proti nevarnosti podmornic, tudi letalstvo v sodelovanju z rušilci. Ta sistem se je izkazal neprimerno boljši kakor prejšnji. Ko je sovražnik preizkusil koristnost letalstva za zaščito pomorskih poti, je skušal zagotoviti letalsko nadzorstvo nad vsem severnim Atlantikom, pri čemer se je posluževal verige oporišč na Novi zemlji, Grenlandiji, Islandiji in na Irskem. Ta poskus je le delno uspel.

Navzlic vsem naporom, ki jih je izvršil sovražnik, da bi nadziral ogromno površino severnega Atlantika, je vendarle ostalo nezavarovano področje kakih 610 milj v širino, tako imenovana »mrtva luknja« Atlantika, ki je ni bilo mogoče nadzirati niti z uporabo štirimotornih letal dolgega akcijskega radija. Zaradi te pomanjkljivosti so Angleži in Američani uporabili vse svoje vire in vse svoje iznajdljive sposobnosti, da bi jo odpravili. S tem, da so žrtvovali gradnjo prevoznih ladij, so se ladjedelnice Zedinjenih držav in Velike Britanije lotile gradnje pomožnih nosilk letal, ki naj bi se uporabile samo za zaščito konvojev.

Priznati je treba, da je ta ukrep rodil dober sad. Sedaj se obramba konvojev sovražnih ladij opira prav na te pomožne nosilke letal, ki so običajno sredi konvojev in v močnem spremstvu. Okrog slehernega konvoja razporede obrambni pas, ki je zelo ozek in ki ga sestavljajo v glavnem rušilci, okrog tega pasu je še zunanji obrambni pas, ki ga tvorijo prav tako rušilci, ki plovejo v precejšnji razdalji, vendar pa ne tako daleč, da bi jih tovorne ladje konvojev ne imele pred očmi. Onkraj zunanjega obrambnega pasu pa neprestano lete letala, ki nadzirajo široko morsko področje. Čim letalo zagleda podmornico, preide takoj v napad, še prej pa po radiu javi najbližnjim rušilcem navzočnost sovražnika. Opozorjene edinice takoj napadejo in skušajo preprečiti podmornicam, da bi prebile zunanji obrambni pas.

Ob straneh konvoja na odprtem morju pa krožijo letala daljšega izvidništva, katerih namen je, da prisiljo podmornice k potapljanju, pri čemer javljajo obenem konvoju nevarnost. Čim sprejme konvoj obvestilo, spremeni smer plovbe tako, da je ta nasprotna plovbi podmornice, ki je pod vodno površino in ne more zaradi tega razvijati velike brzine in tudi ne uspešno zasledovati ladij, da bi jih napadla. Ta metoda obrambe, ki je v tem, da se skušajo podmornice prekositi v brzini, pa se ne pokaže učinkovita v primeru, ko podmornice napadejo v množicah. Delu takšne jate podmornic se vselej posreči približati se zunanjemu pasu rušilcev in tedaj pride običajno do ostre borbe, v kateri ima vso prednost sovražnik. Rušilci so namreč opremljeni z idrofoni, ki so zelo izpopolnjeni in s katerimi je mogoče ugotoviti celo podmornico, ki plove brez ropota. Skratka, podmornice se ne morejo več zanašati na to, da so nevidne, in se morajo boriti proti poslednjim izumom obrambne tehnike. Proti tako organiziranemu konvoju je akcija ene same podmornice ali eskadre podmornic nenavadno težka. Samo celi jati podmornic se lahko posreči, da prebije zaščitni pas in odvrže torpeda proti tovornim ladjam.

Da bi še bolj povečal donosnost letalskega izvidništva, se je sovražnik zatekel k zvijači, o kateri doslej še ni bilo nič znanega. Ko so namreč Anglosasi ugotovili, da prevelika brzina štirimotornih letal škodi opazovanju, so zgradili počasnejša letala. Razen tega uporabljajo eliketere, nova letala, ki lahko pristanejo na sorazmerno majhni površini, se lahko na mestu dvignejo v zrak in lahko obtiče na določenem mestu.

Lahko bi torej rekli, da ne gre toliko za novo orožje in nove iznajdbe za zaščito konvojev, temveč samo za razširjenje obrambnih metod, ki so se že uporabljale v prejšnjih fazah podmorniške vojne. Bilo bi pa nesmiselno misliti, ugotavlja pisec članka, da so sedanji uspehi Angležev in Američanov definitivni. V vojni je tako, da slehernemu izumu odgovarja nov izum. Nemška poveljništva in nemški strokovnjaki proučujejo sedaj novo taktiko in novo orožje, ki naj bi se uporabljalo v atlantski bitki, in tu nihče ne dvomi, da bo Nemčija prej ali slej zopet pridobila premoč na najbolj kočljivem področju sedanjega ogromnega konflikta. (»Il Piccolo.«)

Menjava straže

Parma, 2. jul. s. V svetišču padlih pri Zvezi borbenih fašijev je bila v smislu navodil Tajnika stranke izvršena menjava straže med odhajajočim Zveznim tajnikom Marijem Macolo in novim Zveznim tajnikom Antoniom Ballijem. Resnega obreda so se udeležili prefekt, zvezni direktorij, zaupnica ženskih fašijev in zastopniki Združenja v vojni in za revolucijo padlih. Zvezni tajnik je podal poročilo o dosedanjem delovanju. Nato so bili položeni lovorjevi venci. Slovesnost se je otvorila in zaključila s pozdravom Duceju.

Trapani, 2. jul. s. Davi je bila v navzočnosti nadzornika Stranke za Sicilijo in prefekta pokrajine izvršena v Liktorskem domu menjava straže med zveznim tajnikom Savorganom, pozvanim v Verono, in novim zveznim tajnikom Virgentijem. Po izmenjavi straže je nadzornik PNF podal poročilo pokrajinskim hierarhijam trapanskega fašija.

Patriotizem italijanskih kmetijskih delavcev

Vercelli, 1. jul. s. Danes je prispel semkaj predsednik konfederacije poljedelskih delavcev nac. svetnik Bignardi, ki se je po svojem prihodu najprej poklonil v svetišču padlih fašistov in pred spomenikom padlih, nakar je obiskal okrepčevalnico, kjer so se zbrali poljedelski delavci, ki so ga sprejeli z navdušenim vzklikanjem Duceju. Neka žanjica je prečitala vdanostno izjavo Duceju, odgovoril pa ji je ob velikem navdušenju dr. Bignardi. Popoldne je predsednik konfederacije obiskal razne kmetije, kjer je povsod ugotovil visokega domovinskega duha poljedelskih delavcev, zlasti pa delovnih žanjic, ki so ponosne, da so v tem trenutku na čelu v pogledu narodne proizvodnje. Predsednika konfederacije so povsod sprejeli s toplimi manifestacijami Duceju in z zagotovili neporušne vere v zmago.

Poletne kolonije GIL-a

Rim, 1. jul. s. Zvezno poveljništvo GILa v prestolnici pripravlja po Ducejevih navodilih, kakor v prejšnjih letih, organizacijo poletnih kolonij, ki bodo sprejele mladeniče, potrebne zdravljenja, pri čemer se bodo v prvi vrsti upoštevali sinovi borcev, vpoklicancev pod orožje, skvadristov in starih fašistov. Razen tega bo isto poveljništvo v pravilnem pojmovanju svojega podpornega dela izpopolnilo vse službe poletnih kolonij, tako onih, ki bodo pod njeno neposredno upravo, kakor tistih, ki jih bodo organizirala posamezna poveljništva GILa in fašija v pokrajini. Že doslej se je skušalo vse potrebno pripraviti od izbire izvežbanega osebja do voditeljev in nadzornic in predpisanega zdravniškega pregleda. Zvezno poveljništvo je odredilo otvoritev 120 olioterapskih kolonij pri vseh poveljništvih GILa v pokrajini, katerim je zvezno poveljništvo zagotovilo finančno, organizacijsko in vso ostalo pomoč.

Turška princesa žrtev letalskega napada

Atene, 2. jul. s. Ameriška letala so napadla in obstreljevala s strojnicami podnevi neko kopališko mestece v bližini Aten. Na obali je bilo prav tedaj vse polno kopalcev. Beležijo 38 mrtvih žrtev in 50 ranjenih, med njimi številne žene in otroke. Med žrtvami je tudi turška princesa Fareddis, ki je bivala v Atenah.

Sprejem diplomatov v Buenos Airesu

Buenos Aires, 2. jul. s. General Ramirez je v beli dvorani vladne palače sprejel vsa diplomatska zastopstva, akreditirana v Buenos Airesu. Pri sprejemu je bil navzoč tudi podpredsednik admiral Sueiro, člani vlade in nadškof Buenos Airesa kardinal Copello.

Gospodarstvo

Pomen štednje za financiranje vojne

O priliki proslave 125letnice obstoja Berlinske hranilnice je nemški gospodarski minister in predsednik Reichsbanke dr. Funk razpravljal o problemu varčevanja v vojni. Navezal je na svoja izvajanja, ki so bila objavljena v mesečniku akademije za nemško pravo (glej »Jutro« od 23. junija 1943). V svojih izvajanjih je navedel predvsem razloge, zaradi katerih mora nemški narod varčevati. Nikoli ni mogoče državnih izdatkov v vojni v celoti kriti z davki. Če bi to skušali doseči, bi moralo biti obdavčenje tako rigorozno, da bi posamezniku ostalo le toliko, kar rabi za najnujnejše življenje. Vsaka prizadevnost in iniciativnost bi bila umrtvičena. Danes dobi vsak Nemec enako količino kruha in tudi druge življenjske potrebščine so racionirane. To je v vojni potrebno in pravilno. Vendar ni mogoče ta sistem razširiti na vse vrste potrošnje, kar bi pomenilo, da se nemški človek komunizira ob neupoštevanju vseh vrednot osebnosti. Zato pa bodo z davčno-političnimi ukrepi posebno zajeti vsi oni, ki navzlic ponovnim opozorilom odtegujejo regularnemu denarnemu in kapitalnemu prometu in s tem zdravemu financiranju vojne denarna sredstva. Tako postopanje proti tako imenovanim »lovcem stvarnih vrednot« ustreza brez dvoma zdravemu narodovemu instinktu, kar prihaja vedno tudi do izraza v dopisih frontnih vojakov.

Nemški narod s svojim varčevanjem vedno znova in vedno bolj prepričevalno dokazuje svoje zaupanje v narodnosocialistično vodstvo države in gospodarsko politiko. Ta pomoč varčevalca pri financiranju vojne ima samo ob sebi umevno konsekvenco: država, ki dobi tako na razpolago prihranke nemškega naroda, prevzame obenem dolžnost, da nemškemu narodu ohrani vrednost prihrankov. Zato je nepremakljiv cilj nemške finančne in gospodarske politike stabilnost nemške valute. Ta cilj bo Nemčija zasledovala v vojni, kakor tudi v miru, in sicer s preizkušenimi sredstvi kontrole cen in mezd, dirigiranja proizvodnje in potrošnje, z racioniranjem vseh važnejših potrošnih dobrin, z davčnimi ukrepi, z dirigiranjem denarnega in kapitalnega trga in s kontrolo investicij in emisij na kapitalnem in denarnem trgu. V tej zvezi je dr. Funk svaril pred tesavriranjem denarja. Ni izključena možnost, da bo država z onimi, ki tesavrirajo denar, v davčnem pogledu enako postopala kakor z onimi, ki lovijo stvarne vrednote. Vrednost prihrankov se mora tudi zaradi tega ohraniti, ker izvirajo ti prihranki iz majhnih in srednjih dohodkov in iz vrst srednjega stanu. Oni, ki varčuje v sedanjem času, bo imel po vojni dvojno možnost; lahko bo užival sadove prištedenega kapitala, ali pa si bo za prištedeni denar kupil, kar potrebuje, in to ceneje, kakor bi to mogel danes.

Emisija državnih obveznic v Nemčiji

»Frankfurter Zeitung« prinaša, sklicujoč se na članek dr. Bernharda Benninga v časopisu »Bankwirtschaft« zanimiv članek o vojnih emisijah državnih posojil v Nemčiji, v katerem navaja med drugim naslednje:

Tudi oni, ki se bliže ne peča z zamotanimi vprašanji financiranja vojne, spozna na prvi pogled bistveno razliko med nemško finančno politiko v prejšnji in sedanji vojni. V prejšnji vojni je Nemčija vsa leta z živahno propagando pozivala prebivalstvo na vpisovanje vojnih posojil, medtem ko danes pozivanje na vpisovanje vojnih posojil ne igra večje vloge. Zato se propaganda na področju financiranja vojne tem bolj obrača akcijam za varčevanje in za štednjo s surovinami. Po pravici se označuje sedanji nemški način financiranja vojne kot način brez šuma. Če se država ne poslužuje močne propagande za nakup državnih obveznic, nima to za posledico manjši dotok sredstev, kakor bi znašal ta dotok pri živahni propagandi, temveč ima za posledico le to, da si država po drugi poti preskrbi potrebna denarna sredstva.

Z napredujočo vojno je v vedno večjem obsegu v naprej določen obseg denarnih sredstev, ki ostnejo proizvajalcu in potrošniku ker jih ne more porabiti za investicije ali za potrošnjo. Oni, ki mu ostane, ima le omejeno možnost izbirati način naložbe tega denarja. Na področju vrednostnih papirjev pridejo v poštev skoro le državne obveznice, ker so vse druge emisije skrajno omejene in je tudi omejena možnost nakupa ostalih vrednostnih papirjev iz druge roke. Če pa ne kupi vrednostnih papirjev, ima samo možnost, denar naložiti v denarnem zavodu, ki dobljena sredstva naloži v državnih vrednostnih papirjih. Hranilnice nalagajo svoja sredstva predvsem v dolgoročnih vrednostnih papirjih, banke pa v kratkoročnih.

Temu načinu financiranja je pripisati, da ima v sedanji vojni zadolžitev v večji meri značaj kratkoročne zadolžitve. Velika Britanija in Anglija se morata v mnogi večji meri kakor Nemčija posluževati propagandih sredstev za emisijo državnih posojil in skušata z izdajo raznih vrst obveznic ustreči naložbenim potrebam prebivalstva. Tako navaja dr. Benning, da je v Nemčiji v letu 1942 odpadlo od celotne nove zadolžitve na fundirani dolg 40.9%, v Veliki Britaniji pa 84.8%. Oba načina financiranja, kratkoročni kakor tudi dolgoročni (fundirani), ima svoje prednosti in svoje slabe strani. Anglija in Amerika nista v stanju izvajati kontrolo potrošnje v taki meri, kakor obstoja v Nemčiji, zato sta prisiljeni skrbeti, da se z izdajo dolgoročnih obveznic trajno absorbira odvečna kupna moč Nemčija pa je organizacijo proizvodnje in potrošnje izvedla tako popolno, da se lahko poslužuje prednosti kratkoročnega financiranja brez šuma. Nevarnost, da bi prosta kupna moč ustvarila črne borze in bi zrušila stabilnost cen, je zaradi tega v Nemčiji neprimerno manjša kakor v Angliji in Ameriki. Financiranje na kratkoročni podlagi je vrh tega cenejše kakor financiranje z izdajanjem dolgoročnih obveznic.

Tudi nemška finančna politika ne pušča v nemar vprašanje, v kakšni obliki se razvija varčevanje v vojni, kar je pokazala z uvedbo železne štednje za delavce in nameščence in z vezano naložbo odvečnih denarnih sredstev podjetij. Vprašanje konsolidacije kratkoročne zadolžitve bo morda v povojni dobi dobilo večji pomen kakor v sedanji vojni, ko zahteva mehanizem financiranje vojne vrhu tega, da obstoja na trgu znatna likvidnost in ko vojni ukrepi dirigiranja gospodarstva in potrošnje ne dopuščajo, da bi prišli do veljave pomisleki glede takega načina financiranja.

Gospodarske vesti

= **K bolgarskim ukrepom za omejitev obtoka bankovcev.** Že včeraj smo poročali, da je bolgarska vlada izdala naredbo, po kateri se vzamejo iz prometa bankovci po 1.000 in 500 levov stare emisije. Zamenjava bo trajala do 20. septembra in bodo imetniki teh velikih bankovcev prejeli 60% zneska v bankovcih po 500 levov, za ostalih 40% pa bodo prejeli 3% zakladne bone, ki dobijo značaj zakonitega plačilnega sredstva. Po izdani naredbi smejo vrhu tega državni in zasebni denarni zavodi, kreditne zadruge in Poštne hranilnice pri zneskih do 20.000 levov izplačati največ 10.000 levov v bankovcih in kovancih, ostanek pa morajo izplačati v omenjenih 3% zakladnih bonih. Pri izplačilih preko 20.000 levov pa se sme izplačati v bankovcih in kovancih le polovica, največ pa 50.000 levov. Plače in mezde se smejo tudi v bodoče izplačevati v gotovini. Dobroimetja inozemskih poslaništev in diplomatskih predstavništev so od gornjih predpisov izvzeta. Bolgarska Narodna banka je bila z naredbo pooblaščena, da po potrebi izplača večje zneske v bankovcih in po lastni uvidevnosti vnovči zakladne bone tudi pred zapadlostjo. Take izjeme pa so dopustne le po skrbni presoji prositeljeve potrebe po gotovini. Brezgotovinski plačilni promet z novo naredbo ni prizadet. Iz komentarjev bolgarskih listov je razvidno, da so navedeni ukrepi v prvi vrsti naperjeni proti vojnim dobičkarjem in onim, ki se pečajo s črno borzo ter se izogibajo plačilu davkov in premoženjske oddaje. Prav ti so imeli tesavrirane znatne količine velikih bankovcev in so bili z novimi ukrepi najbolj prizadeti. Po objavi naredb, ki so prišle docela nepričakovano, so skušali, da bi se čimprej znebili velikih bankovcev. Zato je trenotno nastopilo v Sofiji pomanjkanje bankovcev izpod 1000 levov, kar pa je trajalo le nekaj dni. Danes nihče več ne zamenja bankovca po 1000 ali 5000 levov, tako da je imetnik takega bankovca prisiljen predložiti ga Narodni banki v zamenjavo.

= **Banka za Koroško prevzame podružnice zavoda Kreditanstalt Bankverein v Kranju in na Bledu.** Te dni je bil v Celovcu izredni občni zbor Banke za Koroško, ki je odobril predlog za povišanje delniške glavnice od 1 na 3 milijone mark. Kakor smo že poročali, bo služilo to povišanje glavnice izvedbi sporazuma, po katerem bo v okviru ukrepov za racionalizacijo bančnega poslovanja Banka za Koroško prevzela podružnice zavoda Kreditanstalt Bankverein v Celovcu, Beljaku, v Kranju in na Bledu.

= **Dobra oskrba Španije s tekstilnimi surovinami.** Španski nacionalni tekstilni sindikat je podal pregled o oskrbi španske tekstilne industrije s surovinami, iz katerega je razvidno, da se je v Španiji lastna proizvodnja volne v zadnjih letih tako povečala, da uvoz volne iz inozemstva ni potreben. Španija lahko volno celo izvaža in je ta izvoz v letu 1941 dosegel 9185 metrskih stotov v vrednosti 23 milijonov zlatih pezet. Španija ima med vsemi evropskimi državami največ ovac. Na ovčjereji sloni vsa španska oskrba z volno in tudi izvoz volne, ki zavzema tretje najvažnejše mesto v španskem izvozu. Volno izvaža Španija predvsem v Portugalsko, ki se ne more več oskrbovati iz Anglije. Tako si je Španija po 100 letih znova pridobila portugalski trg, ki ga je prej obvladala Anglija. Glede oskrbe z bombažem pa podaja tekstilni sindikat enako zadovoljivo sliko. Z južnoameriškimi državami je sklenjeno dobava 50.000 ton bombaža, tako da je podana oskrba za pol leta. Ladje z bombažem prihajajo po načrtu v španske luke.

Prodaja mesa na odrezek 109

Pokrajinski prehranjevalni urad sporoča, da bodo potrošniki lahko dobili jutri, 3. julija, pri svojih mesarjih na odrezek 109 julijskih živilskih nakaznic, izdanih od mestnega poglavarstva v Ljubljani, po 100 gramov govedine. Zavodi, ki prejemajo racionirana živila na posebna nakazila, morajo predložiti mesarjem potrdilo mestnega preskrbovalnega urada. Delitev se bo pričela jutri ob sedmih.

Pospeševanje poljedelstva v Turčiji

Carigrad, 2. jul. s. Na reki Seihan je bila otvorjena zatvornica, ki omogoča namakanje več tisoč hektarjev zemljišča. Minister za javna dela je ob tej priliki imel zelo ugodno sprejet govor. Prebivalstvo vse pokrajine je proslavilo dogodek kot začetek nove dobe blagostanja za poljedelstvo na vsem tem ozemlju.

ALBA DE CESPEDES:

„NAZAJ NI POTI“

junijski roman DK

Knjiga je od začetka do konca pisana z osvajajočo, lahkotno, svežo virtuoznostjo, z ostroumnim psihološkim opazovanjem in z jasnim etičnim občutjem. Roman nam odkriva ne le zanimiv pisateljski temperament, temveč tudi tisto, kar bralci zmeraj instinktivno iščejo: slikovit svet in skupino ljudi v vrtincu življenja in usode.

V podrobni prodaji se dobi roman »Nazaj ni poti« v knjigarnah in upravi naših listov. Broširani izvod velja 13 lir, vezani pa 28 lir.

Ing. Francè Urbas:

Naša rodbinska in hišna imena

Ime Skopec lahko pomeni skopuha, st snjenca, ki sebi in drugim ničesar ne privošči; pa tudi skopljenca, evnuha; dalje pravijo Skopec železni pasti, ki jo nastavljajo za lov na večje živali; končno je skobec ime ujede. Ime je dala našim Skopcem najbrže njihova prevelika varčnost.

Slamnik pomeni znano pokrivalo in slamnjak = slamnico. Pa tudi Slamnjak je naše ime.

Slednik pravimo psu, ki sledi ali vodi po sledi. Sledniki so tudi pristaši koga kake stranke. Od tod menda ime Slednik

Sleme je naše ime in pomeni pač sleme, vrh pri ostrešju ter samo vrhnjo gredo, na kateri slone in se sklepajo lemezi Pri statvah imamo sleme in tudi pri lesenih stiskalnicah za grozdje in sadje pravijo tako vrhnji gredi. Kadar pokrijemo razstavke žita po njivah z vrhnjim snopom tako, da ta pokriva njihovo pokonci postavljeno klasje kot nekaka streha, pravimo temu vrhnjemu in pokrivajočemu snopu: sleme. Tega razkrečimo in poveznemo na ostale snope, toda s klasjem nizdol. Sleme imamo pri hribih in gorovju in od tu je dobil najbrže svoje ime Sleme.

Slivnik je vrt s slivami. Sadovnik pa je sploh vsak vrt s sadnim drevjem. Slivar je prekupčevalec s slivami, pa tudi sadni škodljivec ima to ime.

Slobodnik je bil svoboden kmet, ki ni bil podložen gospoščini.

Smetanik pomeni latvico, posodo za smetano, pa kruh vmesen s smetano. Smeteniki (smetaniki) so cmoki s smetano.

Sokač je ime za kuharja, ki kuha sok (močnik), pa tudi razne boljše blagodati v soku, na primer goveji jezik v soku (in der Sauce), zraven hrenov sok (ne: zos) ali hrenova omaka.

Srčnik je lepo naše ime, ki bi pomenilo srčnega človeka. Tesarji pravijo glavnemu stebru pri stogu, ostrešju ali drugod srčnik.

Srednik pomeni srednjik = sredinec na roki, pa srednji zob ima tudi to ime. Pri dnu soda imenujemo srednjo dogo srednjik in pri njivah prav tako srednjo leho. Naši Sredniki so menda tudi bivali kje v sredi.

Stanar je ime za pastirja v planinah ki prebiva v stanu.

Stavbar je naše ime, katerega pa ne kaže razlagati.

Kje so stanovali Stenovec, Stegnar, Suhadolnik nam ni treba praviti, že imena povedo.

Stražar je bil lahko stražnik, ki je stražil, ali pa prebivalec iz kraja Straže.

Strojnik je zelo lepo naše ime, ki pa nima svojega izvora od strojnikov = mašinistov, ampak pomeni strojarja, ki kože stroji. Pa čevljarji imajo svoj čevljarski nož = strojnik. Naši Strojniki so bili očitno nekdaj strojarji.

Steska pravijo vodovodnemu jarku ali tudi jezu (zbiralniku) nad mlinom, kjer se voda zbira v steski, preden teče po rakah na kolesa.

Pogrešil sem, ko sem nekje zapisal, da nismamo nič svetnikov. Svetec pomeni svetnika, pa Svetina je tudi naše ime, ki pomeni svetinjo = svetinjico ali pa tudi relikvijo.

In tudi Stvarniki so pri nas, seveda vsegamogočen med našimi Stvarniki ni nobeden.

Šumper ima ime po sumporju = žveplu.

Dobri in prijetni naši znanci so: Štrukelj, Špeh, Špehar = trgovec s slanino, pa tudi živali (hrošč in prešič špehar), Šumar (Schumer, Žumer), Škafar, Šolar, Šetina, Šetinec (Šetinc), Šator (Schater, Šoter), Šivavec, Šivec = šivar = čevljar, Škof, Štor, Šuštar = čevljar ali hrošč, Ščetar, Škrinjar, Škripač = goslač, Šlibar, Šribar, Škoda, Šilec = malo Šilo, Šilar = izdelovalec šil.

V naši zgodovini je po pravici spoštovano ime Šubic. Hrvati so ponosni na svojo izumrlo plemiško rodbino tega imena, toda nič manj odlične plemiče umetnosti in duha nam je dala naša slikarska rodovina Šubicev.

Ime najbrže prihaja od izraza šuba, šubica = šavba (Šavbah), ki je ponašen izraz iz nemškega in pomeni kožuh, kakršnega so nosile zlasti ženske, pa pomeni tudi kratko kmečko suknjo, obšito s kožuhovino.

Tudi ime Šubelj ima izvor po tuji osnovi; šubelj pomeni neko vrsto klobas

Šulek (Šuljek) ima ime po šuljeku, šulju ali ščuljeku; izraz pomeni odrezek drevesnega debla = čolo. Pa imamo imena tudi s to zadnjo osnovo.

Štrekelj, Štekelj in tudi Strekelj so naša imena, ki izhajajo iz istega korena. Strekelj je štor, štrcelj, kadar posekamo manjše, drobnejše drevo, pri večjem, debelejšem je to štor

Nekdaj so bila vrata hiš in stanovanj malo drugačna, ker so jih delali na drugačnih principih. Imela so spodaj in zgoraj poseben čep, stožer v podbojih, ki so ga imenovali štekelj, štrekelj, in okoli tega so se vrata vrtila Ta čep, štekelj, štrekelj je bil prvotno lesen in še najbolj podoben streklju, malemu drevesnemu štoru.

Seveda se je ime za take čepe preneslo tudi še drugam. Vreteno ali gredelj, ki nosi mlinsko, vodno ali tudi kakšno drugačno kolo, teče v svojem ležaju na posebnih čepih, štekljih ali štrekljih, imenovanih podobno, kakor je to bilo pri vratih. Štekljc, štrekljc imajo kinkeži ali kimpeži, rudarski in podobni vozički (hunti), pa na osnike pri vozovih se je razširil ta izraz dalje še na vsako čepu podobno ost, na primer pri palici ima železna spodnja (okovana) ost ime štekelj. Od tod tudi ime štekljačar = berač, potepuh, kdor navadno nosi z velikimi ostmi okovane palice, ki so same dobile ime štekljača.

Kaj ni morda Štrbenec (Štrbenc) drugo ime za našega kleparja, ker štrbenca = kleplje. Ali pa je ime nastalo, ker je imel kdo značilno hojo.

Škodlar je bil nekoč važen rokodelec, ki pa je pri nas že popolnoma izginil.

Štupnikar, Štupica in Štupar nam povedo, od kod so se naši ljudje preskrbovali z razno »štupo« (poper, dišave, zdravila in razni praški) — namreč od štuparjev, prodajalcev takšnega blaga v prahu. Izraz je sicer ponašen in po jezikovnih korenih za takšne blagodati bi sodili, da so opravljali te kupčijske posle tuji trgovci med našimi ljudmi in najbrže dobro služili. In naš jezik nam pove še več o teh trgovcih = kramarjih: nosili so svojo štupokramo pač štupo-ramo = štupo na rami.

Drugo tako zanimivo ime je Štritof, ki pomeni štritiv ali štritof pri platnu ali drugačnem blagu. Štritiv ali štritof je tedaj vštritna = vštrična, obrobna proga, pas ali smuga pri platnu in drugih tkaninah. Največkrat je ta smuga, proga tudi drugačne barve ob robu. Kakor bi se nam zdel sedaj izraz nekam čuden in tuj, pa je vendar naš, ker pove, da je blago štritno ali vstrično = pasovito, v pasovih tkano.

Štritof pomeni pri tkalcih vrvarjih in predicah oni košček lesa, na katerega navijajo niti, prejo, vrvice (napék: špula).

Nič manj lepo in zanimivo ime ni Šiška. Po hrastju in cerovju pozna vsak podeželski otroče šiške, ker jih nabirajo za svoje igranje namesto v mestih običajnih kamnitnih frnikol. Kajpada nabirajo šiške tudi radi predelave za razne obrtne in tehnične namene.

Izraz šiška pomeni pa vsako grbasto vzpetino, izrastek, ki je podoben šiški. Na koncu držaja pri cepcih imamo kakor oreh veliko bunko z zarezo, kjer je cepec navezan z gožo na držaj. Temu pravijo šiška. Pri gležnju na nogi imamo bunkasto vzbočeno in šiški podobno kost, ki ji pravijo šiška. Udaril sem se na šisko, pove toliko, kakor udaril sem se na gležnjevo kost na nogi.

Pa ne samo za bunkaste vzbokline nam rabi izraz šiška, ampak celo za njihovo nasprotje, za vdolbine, v katere se prilega in giblje kakšno šiškasto telo. Pri mlinih se vrti v šiški (Zapfenlager) štekelj vretena ali gredlja, ki nosi vrhnji in vrteči se mlinski kamen = vrhnjak. Pa bi menda za »Zapfenlager« kar s pridom obdržali izraz šiška ali vsaj šiškasti ležaj (ležišče). Seveda je izraz šiška tudi oznaka za ponvičasta ležišča = ponvice za kosti pri okostjih (Gelenkpfanne). Končno je šiška star izraz za gumbnice, luknje za gumbe na obleki in drugod, kjer tičijo gumbi v njih podobno kakor na primer šteklji ali kosti v šiškah. Še nekaj oznak imamo z izrazom šiška, ki so pa povsem podobne že navedenim; neka vodna rastlina ima tudi tako ime zaradi šiški podobnega sadeža.

Nihče naj ne misli, da je naš jezik boren, ker isti izraz (seveda v zvezi z opisujočim pridevnikom) služi za oznako cele kopice enakih in podobnih predmetov, stvari in pojavov. Ni tako Pri vseh jezikih se često uporablja kakšen izraz zdaj za celoto, zdaj za podoben del. Zanimiv je predvsem način potov in sprememb, ki jih je napravil kakšen izraz od prvotnega pojma pa do končnega.

Letošnji novomašniki ljubljanske škofije

Novomašniki, ki jih je letos v ljubljanski škofiji 21, bodo prejeli posvečenje v nedeljo 4. julija ob 7. zjutraj v stolnici. Za dan nove maše so si vsi, razen štirih, izbrali nedeljo 11. julija, eden bo imel novo mašo že 5. julija, trije pa v nedeljo 18. julija. Med letošnjimi novomašniki so naslednji gospodje:

Alojzij Avguštin bo bral novo mašo 18 julija v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. **Valentin Brgant** iz Zminca pri Škofji Loki bo imel novo mašo 11. julija pri Uršulinkah v Ljubljani. **Janez Ferdin** iz Dorfarjev pri Stari Loki bo prvič maševal v Ljubljani v leoniški kapeli 11. julija. **Jože Gole** iz Zagorice pri Dobrniču bo imel novo mašo 11. julija v cerkvi sv. Petra v Ljubljani. **Peter Gojob** iz Police pri Naklem bo bral novo mašo 11. julija v Zaplanj. **Ivan Kastelic** iz Št. Lovrenca ob Temenici bo bral svojo prvo mašo 11. julija v domači župniji. **Franc Kern** iz Praprotne police pri Velesovem bo imel novo mašo 11. julija v Hinjah. **Janez Kmet** iz Sel pri Šumberku bo imel novo mašo v domači župniji 11. julija. **Ciril Lavrič** iz Ljubljane bo prvič maševal v frančiškanski cerkvi 11. julija. **France Lokar** iz Polja pri Višnji gori bo bral novo mašo 11. julija v domači župniji. **Janez Ostrnič** iz Vinice bo bral novo mašo v domači župni cerkvi 11. julija. **Jože Perčič** iz Paradiža pri Šmarju pod Ljubljano bo imel novo mašo 11. julija v Šmarju. **Stanko Perčič** iz Želimelj bo prvič maševal 5. julija na Selu pri Ljubljani. **Tone Polda** iz Krnice pri Bledu bo imel novo mašo v Vidmu-Dobrepoljah 11. julija. **Leopold Povše** iz Novega mesta bo prvič maševal v kapiteljski cerkvi v Novem mestu 11. julija. **Vojko Seljak** iz Žirov nad Škofjo Loko bo imel novo mašo 11. julija v Zaplanl. **Božidar Slapšak** iz Šiške bo imel novo mašo 11. julija. **Vinko Šega** iz Grahovega pri Cerknici bo prvič maševal v Grahovem 11. julija. **Matija Šink** iz Breznice pri Škofji Loki bo imel novo mašo 11 julija v Žalni. **Melhijor Škoda** iz Čateža pod Zaplazom bo bral novo mašo 18. julija na Zaplazu. **Viktor Zorman** iz Velesovega bo bral novo mašo 11. julija v Polhovem gradcu.

Čas nabiranja poletnih gob je prišel

Nabirajte le tiste gobe, ki jih zanesljivo poznate — Ne uničujte nepoznanih gob!

Doba pomladnih gob, t. j. smrčkov (mavrohov) in hrčkov (lat. morchella, helvella) je že davno za nami. Zaradi nenavadno zgodnje pomladi — saj se je pričenjala tako rekoč že v februarju — se je gobji zarod, t. j. podgobje ali micelij začel pod zemljo izredno zgodaj razvijati tudi za pozne vrste gob, da so se sporadično že v juniju pojavljale jesenske gobe, n. pr. turek ali kozak (boletus rufus), maslenka (boletus luteus), peščenka (boletus variegatus), mavel rumeni (boletus subtomentosus), požlar visoki (gomphydius glutinosus) in druge.

Sedaj se dobe poleg žlahtnega gobana (globanja ali jurja) tudi brezov goban ali ded (boletus scaber), hruševka ali pečurka (lactarius volemus), poprova mlečnica (lactarius piperatus), nekatere golobice (russula) n. pr. okusna golobica (russula vesca), modrikasta golobica ali plavka (russula cyanoxantha), usnatobarvna golobica (russula alutacea). Seve pa se pojavljajo tudi neužitne in strupene golobice, kakor bljuvna golobica (russula emetica) in smrdljiva golobica (russula foetens). Zadnja vrsta se vidi posebno pogosto, je umazano rumena in ni užitna zaradi ostudnega vonja in zoprnega okusa.

Kdor zanesljivo pozna skupino golobic — vseh je blizu 100 vrst — ne more zamenjati užitnih z neužitnimi, oziroma s strupenimi, ako prežveči košček surove gobe. **Vse užitne golobice so sladkega okusa,** kakor surovi orehi ali mandlji, dočim **strupene** ali **neužitne zapečejo na jeziku. Toda takšna poskušnja je merodajna edinole pri skupini golobic ne pa tudi pri drugih strupenih gobah**

Nemški botanik in mikolog Herrmann piše, da ni dokazano, da bi sploh katera golobica bila nevarno strupena.

Hruševka ali pečurka ne ugaja vsakomur zaradi premočnega muškatnega mleka, a so gobarji, ki jim izredno ugaja celo surova. Ako jo pražimo ali pečemo, se mora to zgoditi naglo, ker postanejo sicer gobe prctrde. Prav tako ni za vsakogar poprova mlečnica ali bela kravjača, ker ima pekoč okus, kakor poper. V romanskih deželah (Italija in Romunija) pa to mlečnico izredno cislajo. V Italijo jih uvažajo posušene iz Švice kot posebno delikateso pod imenom »peperone«.

Posebno mnogo je sedaj po naših gozdih raznih **mušnic** (amanita) v raznih barvah in oblikah, toda naše navadne mušnice, t. j. rdeče in belo krpaste najbrž še ne bo pred jesenjo. Pač pa ima ta mušnica več podvrst, ki so še bolj strupene in se dobijo že sedaj, n. pr. **citronasta mušnica** (amanita muscaria variatio speciosa), ki ima citronastorumeni, v sredini rjavkastordeči klobuk; **kraljeva mušnica** (amanita muscaria subspecies regalis), ki ima svetlorjav klobuk in rumene lističe; **rjava ali krpasta** mušnica (amanita muscaria subspecies umbrina), ki ima usnjatorjav klobuk in bele lističe.

Užitni sta le naslednji dve mušnici: **biserna mušnica** ali **pikec** (amanita rubescens, pustulata) in **siva mušnica** (amanita spissa). Vendar je tudi pri teh dveh treba sleči vrhnjo kožico s klobuka, ker ima zatohel okus. Naši povprečni gobarji lahko zanesljivo spoznajo le prvo, t. j. biserko, ki je po kocenu rdeče nadahnjena (v Begovi knjigi je preveč rdeče prikazana).

Opozoriti je treba, da se dobe tudi že sedaj **najnevarnejše strupenke**, t. j. **strupeni kukmak** ali **krompirjevka** (amanita phalloides), posebno **spomladanski ali beli strupeni kukmak** (amanita phalloides verna), ki ga Begova knjiga še nima; posamezno pa lahko dobe tudi obe sovrstnici, t. j. **zelenkasti in rumenkasti strupeni kukmak** (a. ph. viridis, citrina).

Ljubljanskim gobarjem so razmere delokrog močno skrčile, zato se gozdovi ob Večni poti in na Golovcu podrobno prebrskani. Ker pa povprečni gobarji stikajo le za nekaj vrstami znanih jim gob, bi za boljše poznavalce preostalo še vedno več užitnih vrst, če bi ne bilo brezsrčnih uničevalcev, ki vsako nepoznano jim gobo razbijejo ali pohodijo. Takšno postopanje kaže na pomanjkanje srčne kulture.

A. B. st.

Strela udarila v cerkev

Ob zadnjem neurju je v zvonik cerkve v Nemški vasi udarila strela, razdejala strelovod in šinila v cerkev. Tam je razbila dva podpornika in poškodovala tudi drugo notranjost. V cerkvi sta bili tedaj dve ženski, ki ju strela ni zadela, pač pa je priletel Neži Češarkovi v nogo od strele odbiti kamen in ji povzročil globoko rano na nogi.

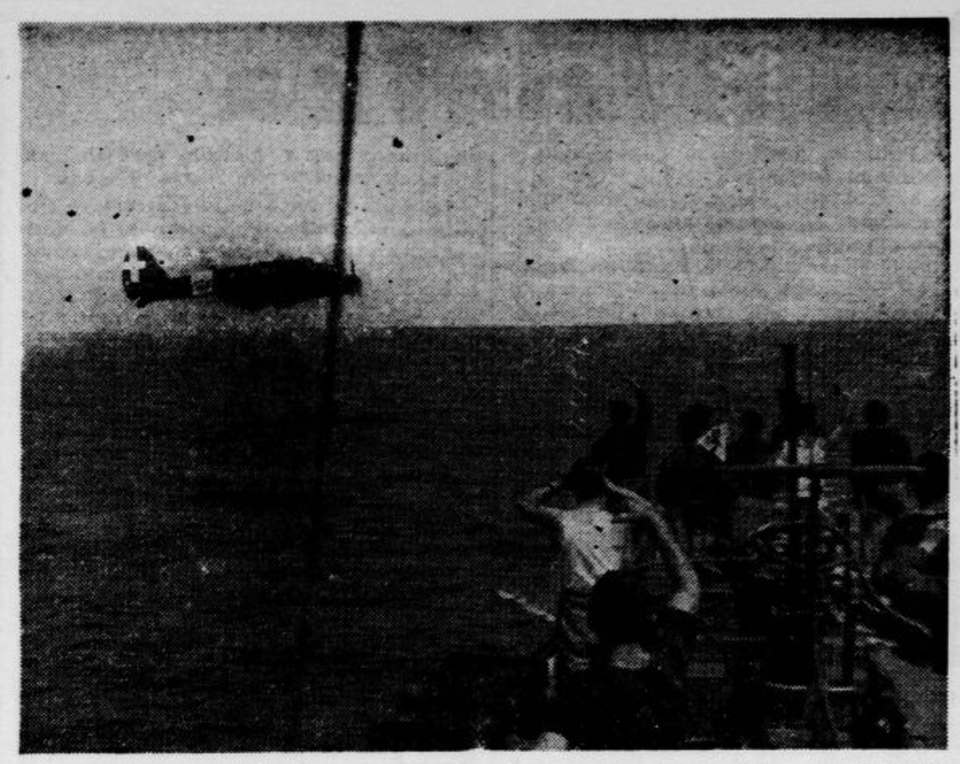

I nostri ricognitori che in questo periodo stanno svolgendo una intensa attività di intercettazione del traffico nemico — Italijanski izvidniki, ki ta čas intenzivno zasledujejo sovražni pomorski promet

Dr. Aljehin o solnograškem turnirju

Kakor po vsakem pomembnejšem turnirju, je tudi po zadnjem solnograškem šahovskem turnirju svetovni mojster dr. Aljehin za »Frankfurter Zeitung« napisal svoja opažanja, ki jih v izvlečku objavljamo tudi za naše prijatelje kraljeve igre.

Čeprav so na letošnjem solnograškem mojstrskem turnirju v glavnem igrali isti udeleženci kakor na lanskem, je potekel bistveno drugače kakor prejšnje leto. Letošnji turnir je z 10 težkimi partijami v 10 dneh bil prav tako naporen kakor lanski. Če tokrat ni bilo prevelike napetosti, je treba to pripisati dejstvu, da v nasprotju z lanskim letom niso pričakovali presenečenj niti udeleženci, niti gledalci. V začetku lanskega turnirja je bila moč mnogih udeležencev precej nejasna: Sveda Stoltza so gledali tedaj vsi kot zmagovalca na monakovskem mojstrskem turnirju; kmalu nato je v turnirju za prvenstvo Generalne gubernije nemški mojster Schmidt delil z menoj prvo mesto, medtem ko je bil Junge tretji; velika neznanka lanskega solnograškega turnirja je bil predvsem zmagovalec Euwea Keres. Ni bilo torej čudno, da so pred začetkom lanskega solnograškega turnirja mnogi dvomili, če se mi bo posrečilo nadvladati takšne kapacitete. Morda sta manj kakor turnir v Solnogradu, v katerem sem zmagal pred Keresom, čeprav sem dve partiji izgubil, pokazala turnirja v Monakovem in v Pragi, da se mi Keresa kot turnirskega nasprotnika v splošnem ni treba bati. Ker pa je v vseh teh turnirjih nadvladal druge udeležence, sva nujno morala priti do tega, da se je vnela borba za prvi dve mesti med njim in menoj.

Tako je bilo tudi na solnograškem turnirju. Obe partiji, ki sva jih igrala med seboj, sta se končali neodločeno, in nihče od naju ni nobene igre izgubil. Tako sva si delila prvo in drugo nagrado s 7 in pol točke iz desetih partij. Oba sva nekajkrat prišla v nevaren položaj — Keres po riskantni otvoritvi, jaz pa s preveč ostro srednjo igro — nikdar pa za naju ni bilo v nevarnosti drugo mesto. Tretjo nagrado je dosegel s 4 in pol točke Pavel Schmidt, ki je začel odlično igrati, na koncu turnirja pa je kazal znake utrujenosti. Kakor prejšnje leto, tudi tokrat Bogoljubov s 4 točkami ni bil nagrajen. Tudi letos je poleg odličnih partij (proti Foltysu in Schmidtu) igral nekaj zelo slabih iger (zlasti obe proti Keresu). Foltys, ki je dosegel 3 in pol točke, se od svoje hude bolezni še vedno ni popravil. Večkrat pride zaradi nezmožnosti koncentracije v časovno stisko. Nemški mojster Rellstab je v začetku igral slabo, toda v drugi polovici turnirja se je zelo popravil. Dosegel je 3 točke.

V primeri z lanskoletnim turnirjem je letošnji, zlasti v otvoritvah, prinesel mnogo novega. Sklep nemške šahovske zveze, da bo vse igre na turnirju objavila v svojem glasilu, je zato treba samo pozdraviti. Udeleženci solnograškega turnirja, zaključuje dr. Aljehin, upajo, da se bodo tudi prihodnje leto ponovili lepi dnevi v Solnogradu in da se bo posrečilo pritegniti na turnir še druge mlade mojstre.

Pogreb Zdravka Žnidarja

Novo mesto, 2. julija.

Teden dni je minilo, odkar so položili v prezgodni grob bivšega kapetana Zdravka Žnidarja. Zdravko je bil med stanovskimi tovariši pa tudi povsod drugod zaradi svojega lepega značaja in prikupnega nastopa povsod priljubljen. Njegovo prerano smrt zato obžalujejo vsi, ki so imeli priliko spoznati ga v življenju.

Pokojnikovo priljubljenost niso izpričevale samo številne sožalne besede njegovim svojcem, ampak še bolj z venci in cvetjem zasuto pokojnikovo poslednje počivališče in številno spremstvo na njegovi zadnji poti. Pred mrtvašnico kandijske bolnišnice, kjer je ležal na mrtvaškem odru, se je kljub hudemu nalivu zbralo toliko ljudi, da so pogrebi s tako številnim spremstvom redkost tudi za večji kraj kakor je Novo mesto. Vsakdo je hotel z udeležbo pri pogrebu izpričati čustva iskrenega prijateljstva in tovarištva s pokojnim. Prisrčno slovo od Zdravka Žnidarja je pokazalo, da bo v mnogih srcih spomin nanj še dolgo živel.

Iz Srbije

Poziv ministrskega predsednika Nedića odmetnikom. Iz Beograda poročajo, da je srbski ministrski predsednik general Nedić po radiu pozval preostale pristaše ubeglega vodje Draže Mihajlovića, naj se vdajo, sicer bodo prav tako kakor komunistični partizani brez usmiljenja uničeni. Na mnogih političnih skupščinah v jugozapadni Srbiji je tudi minister Nedeljković pozival prebivalstvo k borbi proti odmetnikom poudarjajoč, da je vlada sklenila z vsemi sredstvi varovati prebivalstvo pred početji pristašev Draže Mihajlovića in komunistov.

KULTURNI PREGLED

Misli ob Umetniškem zborniku

Slovencem je dalo umetnostno zgodovino šele zadnjih pet in dvajset let z dr. Izidorjem Cankarjem, dr. Francetom Steletom in mlajšimi znanstveniki, ki so preorali znaten del ledine in postavili temelje, katerih ne bo več mogoče porušiti. Prav v zadnjem obdobju tega četrtstoletja smo dobili Slovenci tudi prve monografije o starejših, novejših in najnovejših domačih upodabljajočih umetnikih, daljše ali krajše študije o sodobnikih ter nekaj zbirk in zbornikov, že v sedanji vojni dobi pa »Slovenski lesorez« in nedavno »Umetniški zbornik I«. Obe za naše razmere izredno lepi in pomembni knjigi je izdala Bibliofilska založba (Umetnost) v Ljubljani.

Ob »Umetniškem zborniku I.« so se pojavila mnenja, da delo ne pomeni tistega, kar bi si želeli, češ da ima preveč značaj improvizacije. O teh mnenjih se je razvila in tudi že zaključila polemika, zato ni moj namen, ukvarjati se znova z njimi ali kakor koli obnavljati javno polemiko. Povedal bi le rad nekaj misli, ki se mi zde potrebne v korist propagande naše slovenske sodobne upodabljajoče umetnosti. Prav temu namenu je posvečen ta zbornik, in sicer kot prvi sploh, ki združuje v sebi vse, kar sedaj predstavlja to umetnost. In če bi bil zbornik tudi res samo bežna improvizacija, kar pa nikakor ni, bi že to dejstvo samo v polni meri opravičevalo njegov nastanek in mu dajalo pomen, ki je mnogo več kakor le trenuten. Kajti iz zbornika se more vsakdo, ki se zanima za ustvarjanje slovenskih slikarjev in kiparjev, prvič seznaniti z vsemi, ki so kakor koli priznani in upravičeni do naslova umetnikov, tistimi, ki še žive, in tistimi, ki so šele nedavno umrli, pa je njihovo življenje in delo med nami še vedno neposredno navzočno. Da v njem ni umetnikov, ki so že davno umrli, je povsem razumljivo, če je bil njegov namen od vsega začetka prav ta: predstaviti slovenski javnosti sodobne slovenske slikarje in kiparje.

Izmed že pokojnih, ki pa so nam po svojem življenju še zelo blizu, so v zborniku zastopani: Fran Berneker, Franjo Golob, Jože Gorjup, Josip Gorjup, Valentin Hodnik, France Košir, Gregor Perušek, Drago Poljanec, Franjc Sterle, Ivan Žabota in Ivan Vavpotič ter Rihard Jakopič, ki sta umrla šele letos. Seznam živečih nas pa seznanja z deli in imeni: Stanko Bezlaj, Gvidon Birolla, Viktor Birsa, Avgust Bucik, Karla Bulovec-Mrak, Viktor Cotič, Ivan Čargo, Avgust Černigoj, Riko Debenjak, Zoran Didek, Lojze Dolinar, Stane Dremelj, Maksim Gaspari, Josip Germ, Olaf Globočnik, France Godec, Tine Gorjup, France Gorše, Jaro Hilbert, Radoje Hudoklin, Božidar Jakac, Karel Jakob, Matija Jama, Elko Justin, Boris Kalin, Zdenko Kalin, Mihael Kambič, Maks Kavčič, Dore Klemenčič, Fran Klemenčič, Milan Klemenčič, Alojzij Kogovšek, Anton Gojmir Kos, Ivan Kos, Tine Kos, Anton Koželj, France Kralj, Mara Kralj-Jeraj, Tone Kralj, Stane Kregar, Marica Kupfer, V. Lamut, Peter Loboda, Miha Maleš, Janez Mežan, France Mihelič, Zoran Mušič, Ivan Napotnik, Nikolaj Omersa, Dana Pajnič, Fran Pavlovec, Božidar Pengov, Slavko Pengov, Lojze Perko, Dušan Petrič, Veno Pilon, Nikolaj Pirnat, Elda Piščanec, Fran Podrekar, Marij Pregelj, Mira Pregelj, Karel Putrih, Bara Remec, Fran Ropret, Ivan Sajevic, Evgen Sajovic, Edvard Salezin Maksim Sedej, Anton Sever, Albert Sirk, Rajko Slapernik, Josip Slovnik, Frančišek Smerdu, Slavko Spacal, Matej Sternen, Vladimir Stoviček, Gabrijel Stupica, Avgusta Šantel, Saša Šantel, Mirko Šubic, Rajko Šubic, Lojze Šušmelj, Fran Tratnik, Ante Trstenjak, Josip Urbanija, France Uršič, Bruno Vavpotič, Ferdo Vesel, Drago Vidmar, Nande Vidmar, Ljudevit Vrečič, Jela Vilfan, Ivan Zajec, Klavdij Zornik, Fran Zupan, Anica Zupanec-Sodnik in Lojze Žagar.

V celoti je predstavljenih v zborniku tako 109 slikarjev in kiparjev z enobarvnimi in tudi nekaj večbarvnimi podobami njihovih del. To je torej revija naših upodabljajočih umetnikov in njihovih del, kakršne nam ne bi mogla prikazati nobena, še tako velika razstava. Kar je še več vredno, je pa to, da je ta revija v obliki zbornika trajna in dostopna vsakomur ob vsakem trenutku.

Toda zbornik nam ne predstavlja samo naših umetnikov in primerov njihovih umetnin, ampak nam nudi tudi esejsko gradivo, seznanje, misli o umetnosti, aforizme itd. Poseben pomen ima v njem predvsem študija dr. Fr. Šijanca »Slovensko slikarstvo in kiparstvo od impresionizma do novejše dobe«. V osmih poglavjih nam je tu prikazal razgledani umetnostni zgodovinar vso sodobno upodabljajočo umetnost pri Slovencih, opredeljujoč posamezne umetnostne struje in njihove pripadnike ter razčlenjujoč sestavne elemente celokupnih stremljenj. To je sploh prvi večji spis izpod peresa strokovnjaka o predmetu, ki mora nujno zanimati vsakogar, kdor se kakor koli ukvarja s slovensko upodabljajočo umetnostjo, in daje zborniku posebno vrednost. Drugi zelo pomemben prispevek je Martina Benčine življenjepisni seznam »Slovenski sodobni umetniki«, tudi sploh prvi dotlej pri nas. Škoda je le, da podatki pri vseh umetnikih niso enako podrobni in manjkajo pri nekaterih celo letnice rojstev. Zelo aktualen je tudi prispevek Božidarja Borka »Občinstvo in umetnik«, v katerem načenja vprašanje razmerja med umetnikom in družbo ter družbo in umetnikom.

Poleg omenjenega gradiva obsega zbornik še več prispevkov slovenskih upodabljajočih umetnikov, segajočih deloma v idejno problematiko, deloma v spomine dogodkov in razvoja, deloma pa na področje seznanjanja bralca z aktualnimi vprašanji v zvezi z upodabljajočo umetnostjo pri nas in v splošnem. S takimi prispevki so zastopani: Miha Maleš, Ivan Vavpotič, Rihard Jakopič, Franjo Čibej, Avgust Černigoj, Saša Šantel, Mirko Šubic, Matija Jama, Matej Sternen, Zoran Mušič, Ivan Zajec, Fran Tratnik, Maksim Gaspari, H. G. Perušek, Tine Kos, G. A. Kos, France Kralj, Tone Kralj, Ivan Čargo, Veno Pilon, brata Vidmarja, Božidar Jakac, Dore Klemenčič, France Gorše, Fran Pavlovec, Zdenko Kalin, Nikolaj Pirnat, Mira Pregljeva, Jaro Hilbert, Maksim Sedej, Stane Kregar, France Mihelič, Karel Putrih, Marij Pregelj in Franjo Golob. So to sestavki ali izpovedi, ki nam nudijo zanimive in dragocene vpoglede v idejne usmeritve, verovanja, težnje in hotenja slovenskih sodobnih upodabljajočih umetnikov.

Iz tega bežnega prikaza ogromnega gradiva nad 300 strani obsegajočega »Umetniškega zbornika I.« si vsakdo lahko sam ustvari pravilno sodbo o vrednosti in pomenu te publikacije, prve svoje vrste na Slovenskem. Da bi si v zborniku kdo želel drugačnega izbora reproduciranih del ali drugačne razvrstitve, je subjektivno ali celo tudi objektivno razumljivo, toda take želje se morejo pojaviti sploh ob vsakem zborniku katere koli vrste. Z vsem ne morejo biti nikoli vsi zadovoljni. Toda tudi tak, kakršen je, je zbornik velikega in dragocenega pomena v vsej naši umetnostni publicistiki in ga moramo biti zato resnično veseli. Naj bi se prvemu pridružil vsako novo leto naslednji! S tem bi postal »Umetniški zbornik« najtrdnejša vez med našimi upadabljajočimi umetniki samimi, v še večji meri pa med njimi in slovensko javnostjo. *M. Skalan.*

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

Kronika

*** Poslanica ministra za ljudsko kulturo palermskim novinarjem.** Minister za ljudsko kulturo Eksc. Polverelli je poslal urednikom lista »L' Ora« spomenico, v kateri sporoča Ducejevo zahvalo za njih hladnokrvno in domoljubno delo, s katerim krepijo moralo sicilskega prebivalstva. Palermski novinarji, pravi poslanica, so v prvi bojni črti, ko je treba služiti Domovini.

*** Papeževo pismo messinskemu nadškofu.** Sveti oče je poslal messinskemu nadškofu Angelu Painu pismo, v katerem izraža svoje obžalovanje zaradi uničenja messinske katedrale po sovražnih letalskih napadih. Katedrala je bila razdejana v noči od 13. na 14. junija.

*** Italijanski novinarji so obiskali Slovaško.** V Bratislavo je te dni prispela skupina italijanskih novinarjev, ki jih vodi narodni svetnik Guglielmotti. Italijanski novinarji so na Slovaškem gostje bratislavske vlade ter se bodo mudili v deželi več dni.

*** Novi direktorji fašističnih dnevnikov.** Minister za ljudsko kulturo je imenoval nove ravnatelje nekaterih fašističnih dnevnikov, in sicer Alberta Giovanninija za direktorja lista »Giornale di Dalmazia« v Zari in Antonia Galeta za direktorja lista »Popole del Friuli«. Nove direktorje so dobili tudi listi »Veneto« v Padovi, »Corriere di Napoli« in »Popolo Toscano«.

*** Sestanek veterinarjev v Bratislavi.** V slovaški prestolnici je bilo zborovanje veterinarjev iz jugovzhodnih dežel, ki so se ga udeležili predstavniki živinozdravniškega stanu iz Nemčije, Madžarske, Bolgarije, Hrvatske in Rumunije. Navzoč je bil tudi zastopnik vojaške uprave iz Srbije. Na kongresu se je razpravljalo o borbi proti živalskim kužnim boleznim.

*** Domoljubna gesta italijanskih delodajalcev.** Družba EIAR in tvornica Montecatini sta sklenili, da bosta vse svoje nameščence, ki so padli v sedanji vojni, še leto dni smatrali za zaposlene pri svojih podjetjih ter bodo njim, odnosno njihovim svojcem ves ta čas plačevali pripadajoče prejemke. Listi podčrtavajo ta sklep, ki nima samo domoljubnega, ampak tudi velik socialen in moralen pomen.

*** Tečaj za krščanski študij v Assisiju.** Od 9. avgusta do 4. septembra bo v Assisiju poseben tečaj za krščanske študije. Predavali bodo vseučiliški profesorji, med njimi akademiki Carlini, Orestano in Ungaretti.

GLEDALIŠČE

Opozorilo obiskovalcem gledaliških predstav

Uprava Državnega gledališča sporoča, da je zaradi podaljšanja policijske ure začetek opernih in dramskih predstav od danes dalje eno uro kasneje t. j. opernih ob 19. dramskih pa 19.30. Izjemni začetek daljših predstav bo objavljen vedno posebej.

DRAMA

Sobota, 3. julija, ob 19.30: **Skupno življenje.** Red B.

Nedelja, 4. julija, ob 19.30: **Deseti brat.** Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol. Zadnjikrat v sezoni.

*

C. G. Viola: »Skupno življenje«. Sodobna salonska igra v treh dejanjih, ki ima za snov zakonski trikotnik in v njem nastajoče konflikte med možem, ženo in ljubimcem. Osebe: advokat Massari — J. Kovič, Magda, njegova žena — Šarličeva. Guido Fiore — Nakrst, gospa Ferrante, Magdina mati — Nabl'ocka Putjatova, Antonio, sluga — Kosič. Režiser: prof. O. Šest.

OPERA

Sobota, 3. julija, ob 19: **Prodana nevesta.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Nedelja, 4. julija, ob 19: **»Don Pasquale«.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

*

B. Smetana: »Prodana nevesta«. Komična opera v treh dejanjih. Osebe: Krušina — Janko, Ljudmila — Stritar - Šturmova, Marinka — Vidalijeva, Kecal — Lupša, Janko — Čuden, Miha — Dolničar, Kata — Karlovčeva, Vašek — Banovec, Esmeralda — Ramšakova, cirkuški ravnatelj — Jelnikar, Indijanec — Marenk. Dirigent: D. Žebre. Režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: ing. P. Golovin, scenograf: V. Skružny.

Opera pripravlja kot naslednjo premiero D'Albertove »Mrtve oči« s Heybalovo in Primožičem v glavnih partijah, pod muzikalnim vodstvom Sama Hubada.

Opozarjamo na nedeljsko predstavo Donizettijevega »Don Pasquala«, ki bo uprizorjen zopet po več kot polletnem premoru. Delo je imelo lani zaradi posrečenega debuta Manje Mlejnikove v partiji Norine, in Betetta v naslovni buffo partiji izreden uspeh in je doseglo štirinajst repriz, letos v deloma spremenjeni zasedbi osem repriz (z Ivančičevo in Lipuščkom). Melodiozna klasična glasba in šegavi libretto dajeta osnovo za komorno opero s finim humorjem, ki daje vsem štirim solističnim partijam velike možnosti pevskega in v smislu rokokojske dobe stilno zahtevnega igralskega udejstvovanja. Zasedba partij: don Pasquale — Betetto, Norina — Mlejnikova, dr. Malatesta — Janko, Ernesto — Lipušček, notar — Jelnikar. Dirigent: A. Neffat, režija in scena: R. Primožič, zborovodja: R. Simoniti.

KINO MATICA

Predstave: ob delavnikih ob: **16., 18.30 in 20.30 uri;** ob nedeljah in praznikih ob: **10.30, 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri**

IZ LJUBLJANE

Jutri: „Šola v predmestju“

Vsa Ljubljana bo z zanimanjem čitala »Šolo v predmestju«, ki jo začnemo objavljati jutri, v nedeljo v »Jutru«. Pisatelj Ant. Adamič je strnil mladostne spomine na Šempeter, predvsem na staro šempetrsko šolo pri župnišču, kjer se je rodil zgodovinar Ivan Vrhovnik in kjer je pozneje živela številna Adamičeva družina, iz katere je izšlo več naših javnih delavcev, da omenimo zlasti nepozabnega skladatelja Emila. Stara patriarhalna Ljubljana izpred potresa nam je prikupno in živahno prikazana, zlasti pa je zanimivo orisano okolje, v kakršnem je živela družina šempetrskega učitelja in organista. Pred pol stoletjem je bil Šempeter še predmestje, ki je živelo povsem svoje življenje. O njem je pisatelj iskreno in čustveno izlil svoje spomine na papir in nam dal delo ki ima lepo literarno vrednost.

Ker se je pravkar pričelo novo polletje, priporočamo čitateljem, ki na »Jutro« še niso naročeni, naj to spričo nizke naročnine takoj store, da ne bodo prikrajšani na dnevnih poročilih iz vsega sveta, ne na ostalem čtivu.

*

u— **Nov grob.** V splošni bolnišnici je v četrtek dopoldne umrla ga. **Marija Doberletova.** K večnemu počitku bodo blago pokojnico spremili v soboto ob 15. iz kapelice sv. Marije na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Svojcem izrekamo naše sožalje.

u— **V starosti 68 let je umrl Košič Anton.** Pogreb je bil danes ob 4. pop. iz žal kapelice sv. Antona, k Sv. Križu.

u— **Parastos (zadušnica) za blagopokojnim g. dr. Pavlom Avramovičem** bo v nedeljo 4. t. m. ob 11,30 v pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda.

u— **Vreme se je zboljšalo.** Že v četrtek čez dan je izza oblakov večkrat posijalo sonce. Toda zvečer so se spet zgostili oblaki in je močno deževalo. Ponoči se je začelo jasniti in je zjutraj nad pokrajino ležala debela megla. Nekateri so iz strahu ali pa iz navade vzeli s seboj dežnike, da bi jih dež spet ne presenetil. Vendar so bili tokrat odveč. Pozno dopoldne se je megla dvignila in z brezoblačnega neba je posijalo sonce. Zboljšanje vremena je napovedoval tudi barometer, zračni tlak je namreč nekoliko narasel. Zadnje deževje je ozračje močno ohladilo. Najnižja temperatura v petek zjutraj je znašala 9.4 stopinje Celzija, prejšnji dan pa je termometer v Zvezdi zabeležil najvišjo temperaturo 20.3 stopinje Celzija.

u— **Odmev Čekadovega procesa.** S pristojne strani smo bili obveščeni, da predstavlja pri obtožencih najdeno in zaplenjeno blago vrednost 1,500.000 lir in ne 300.000 lir, kolikor je bilo navedeno v našem prvotnem poročilu.

u— **Davčna uprava za mesto v Ljubljani** poziva vse delodajalce, ki so plačevali uslužbenski davek v davčnih znamkah, da odvedejo ta davek v gotovini za II. četrtletje do 15. t. m. s seznami, iz katerih morajo biti razvidna vse imena uslužbencev, višina plače ali mezde in odpadajoči uslužbenski davek, prispevek za obrambni in bednostni sklad in event. druge davščine. Obenem se pozivajo vsi zamudniki, ki tega davka za I. četrtletje še niso plačali, da to takoj store, da se izognejo kazenskim posledicam. Seznam uslužbenskega davka je vlagati na sobi št. 14-II, Vodnikov trg št. 5, kjer dobe delodajalci vsa potrebna pojasnila.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

u— **Počitniški tečaji za tuje jezike v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2,** pričnó dne 7. julija. Čas pouka po želji v začetnih in naprednejših oddelkih. Najuspešnejša učna metoda. Istočasno otvarjamo nove tečaje **knjigovodstva in stenografije** za začetnike in sposobnejše. — Informacije in vpisovanje dnevno do 19. ure.

u— **Ali se hočete naučiti italijanski brez truda in napora?** Nabavite si dr. Gradov Italijanski tečaj za Slovence, ki ga dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge Selenburgova 3. Knjiga je namenjena samoukom, ki se ob točnem upoštevanju prelpisanih navodil z lahkoto nauče v kratkem času italijanskega jezika. **Mehanično-sugestivna metoda.**

u— **Pouk modernih jezikov. — Novi (Turjaški) trg 5. Instrukcije. Italijanščine, nemščine itd.** se lahko hitro in praktično naučite v naših 3mesečnih počitniških tečajih. **Združen pouk slovnice in konverzacije.** Primerno za dijake in ostale, ki hočejo pametno izkoristiti čas počitnic. Dopoldanske, popoldanske in večerne ure po izbiri. **Začetek 7. julija.** Honorar nizek. **Prijave** dnevno od **8. do 12.** in od **14 do 16.** ure. **Novi (Turjaški) trg 5. Instrukcije.**

u— **Učite se strojepisja! Novi poletni strojepisni tečaji — dnevni in večerni —** (eno-, dvo- in trimesečni) se pričnejo v ponedeljek, 5. julija. — Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. Desetprstna učna metoda. **Specialna strojepisna šola:** Največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. — Informacije in prijave dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Sprejemni izpit za I. razred gimnazije.** Dne 7. julija začne priprava za sprejemni izpit v I. razred gimnazije za one, **ki bodo izpit polagali jeseni.** Temeljita razlaga učne tvarine po novih predpisih, ponavljanje, izpraševanje in strogo nadzorstvo. Poučujejo le profesorji-strokovnjaki. Pouk bo trajal do pričetka izpitov. Prijave se sprejemajo vsak dan dop. od 9. do 12., pop. od 4. do 6. **Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in meščanske šole, Kongresni trg 2.**

Uprava KINA UNION

obvešča cenj. obiskovalce kinopredstav, da bodo od nedelje, dne 4. julija naprej **predstave v kinu Union ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri; ob delavnikih pa ob 16.30, 18.30 in 20.30 uri**

u— **Dijaki-nje srednjih, strokovnih in meščanskih šol** imajo ugodno priliko, da se med počitnicami dobro naučijo strojepisja ali stenografije, ki sta najvažnejša praktična predmeta, vsakomur koristna. **Novi** tečaji pričnó v ponedeljek dne 5. julija — Informacije in prijave dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Nesreče.** Desnico si je zlomila 13 letna dijakinja Terezija Kejzerjeva iz Ljubljane, 49 letna žena posestnika Roza Peterlinova iz Velikih Lašč se je opekla na desni nogi. S koso se je urezal v desnico 15 letni sin delavca Janez Čot z Brezovice. Desno nogo si je zlomila pri padcu 18 letna hčerka posestnika Jožica Osolnikova iz Prečne. Pri nogmetu se je ponesrečil 18 letni vrtnar Drago Kostanjšek iz Ljubljane; tovariš ga je z nogo sunil v trebuh. Ključnico si je zlomil pri padcu 6 letni sin sluge Franc Valentinčič z Rudnika. Ponesrečenci se zdravijo na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

Iz Novega mesta

n— **Dne 29. junija je nenadoma umrla** v starosti 5 let Movrin Estera, hči davčnega uradnika v Metliki.

Z Gorenjskega

Odlikovan kranjski veleobrat. Poklicni vodja Wutte se je na apelu v nekem kranjskem veleobratu zahvalil za veliko storitev in izročil vodstvu podjetja diplomo. V svojem nagovoru je dejal, da je to prvo gorenjsko podjetje, ki se mu je posrečilo v izobrazbi učnega naraščaja doseči, številna druga nemška podjetja.

Počastitev delavskih veteranov. V toroveljski železarni je obratovodja počastil nekatere delavce, ki so že preko 25 let zaposleni pri podjetju. Zahvalil se jim je za njihovo delo. Govorila sta že okrožni načelnik Fierlings in ministerijalni svetnik Dressler-Andress.

Nova grobova. V Šmartnem pod Šmarno goro je umrla ga. Marija Škofova, stara 32 let. Bila je pridna in dobra žena, ki je živela v vzglednem zakonu z mizarskim mojstrom in posestnikom Jožefom Škofom. Zapušča štiri otroke. S krožne žage skobelnega stroja je odletel kos lesa mizarskemu mojstru Jakobu Noču iz Begunj v trebuh. Kljub takojšnji zdravniški pomoči je ponesrečenec umrl. Dočakal je 33 let. Zapušča dva otroka.

Poročnik Primožič na Gorenjskem. Kakor smo že poročali, je prišel na Gorenjsko poročnik Primožič, ki je odlikovan s hrastovim listom k viteškemu križcu železnega križa. V Tržiču so njega in soprogo sprejeli v mestni hiši, kjer sta ga pozdravila deželni svetnik iz Radovljice in namestnik župana. Na praznik popoldne si je poročnik Primožič ogledal mesto, zvečer pa je imel predavanje o udarni moči nemške vojske. V ponedeljek je poročnik Primožič obiskal Kranj, kjer so ga slovesno sprejeli na magistratu. Zvečer je bil sestanek v strankinem domu.

Otvoritev okrožne knjižnice v Kamniku. Nedavno so v Kamniku otvorili okrožno knjižnico. Pred gosti, med katerimi je bil tudi okrožni vodja Pilz, je govoril deželni svetnik dr. Doujak. Knjižnica ima 1000 knjig in se bo stalno izpopolnjevala. Dr. Doujak se je zahvalil vsem, ki so pripomogli k uspehu. Knjižnica je nastanjena v lepih prostorih. V njej so tudi najnovejši časopisi, ki so obiskovalcem na razpolago.

Povečanje elektrarne v Velikovcu. V izredno kratkem času se je po prizadevanju velikovškega župana posrečilo razširiti elektrarno v Velikovcu. Pred dnevi je župan sklical vse, ki so bili pri teh delih zaposleni, in se jim zahvalil za njihov trud.

Nesreča. Mizarski mojster Ivan Prestrl iz Radovljice se je pri delu na skobelnem stroju tako hudo poškodoval na glavi, da so ga morali prepeljati v bolnišnico v Celovcu.

Spodnje Štajersko

Roseggerjeve proslave. V Trbovljah, Zagorju, Hrastniku in Radečah je nemška mladina v sodelovanju s prosvetnimi krožki stranke priredila proslave v spomin štajerskega pesnika Petra Roseggerja. Prireditve so bile dobro obiskane. Govorili so okrožni uradni vodja Schultz, inž. Findeisen in nadučitelj Wölfel.

Službeni apel v Ptuju. Na zadnjem sestanku funkcionarjev stranke v Ptuju je okrožni vodja Bauer dal navodila za delo v bodočnosti. Okrožni kmečki vodja Straschill je govoril o nujnih nalogah iz svojega delovnega območja, nakar je dajal navodila za protiletalsko zaščito dr. Schreiber. Za zaključek je podal poročilo o vojaškem in političnem položaju okrožni vodja Bauer.

Nastop trboveljskih godbenikov. Gojenci trboveljske glasbene šole, ki je pod vodstvom ravnatelja Stanka, so na svojem nedavnem nastopu pokazali svoje znanje. Trboveljčani so z zanimanjem sledili izvajanjem.

Izlet celjskih dekliet. V nedeljo je ženska Hitlerjeva mladina iz Celja imela izlet k Celjski koči. Po skoraj triurni hoji so dekleta v Celjski koči imela pevski nastop, na sporedu pa so bile tudi igre in športni nastopi.

Boj krompirjevemu hrošču. Tudi letos bo šolska mladina zaposlena pri uničevanju krompirjevega hrošča. Nemški prosvetni minister je že odobril predlog ministra za prehrano.

Sprememba krajevnih imen na Spodnjem Štajerskem. Mariborski dnevnik objavlja daljšo razpravo o krajevnih imenih na Spodnjem Štajerskem ter utemeljujoč njihov nemški izvor navaja med drugimi naslednje spremembe krajevnih imen: Hrastje se bo odslej imenovalo Eichen, Košaki — Freigraben, Krčevina — Burgwald, Pobrežje — Drauweiler, Apače — Abstal, Sladki vrh — Süssenberg, Ščavnica — Steinztal, Lugač — Lugaus, Gornje Gradišče — Burgberg, Plitvički vrh — Ebenberg, Lastomerci — Lazmersdorf, Boračova — Quelldorf, Rihtarovci — Richtersdorf, Gerlova — Girlau, Bunčani — Waltersdorf, Kristanci — Kristersdorf, Banovci — Greifenau, Logarovci — Hegersdorf, Boreci — Schützenau, Budišovci — Wolfau, Kokoriči — Lindenbach, Berkovski Prelogi — Werkdorferwald, Lukavci — Storchendorf, Pristova — Meierhoefel, Presiha — Durchschlag, Ščavnica — Stainz, Negova — Negau, Gornji Ivanci — Oberhansdorf, Spodnji Ivanci — Unterhansdorf, Ivanjski vrh — Hansberg, Lukač pri Negovi — Audorf, Terbegovci — Trebkoisdorf, Kupetinci — Kuppendorf, Vresje — Pirchdorf, Grabonoši — Grabenach, Galušak — Kalussen, Kralovci — Königstrog, Berkovci — Werkdorf, Kuršinci — Meisterdorf, Seluše — Dörflein, Dragotinci — Karistal, Stara gora — Altberg, Kozlavci —Wohlfart, Vodislavci — Buchenbach, Godomerci — Hermannsberg, Grabonoše — Grabenberg, Sitarovci — Sitersdorf, Radislavci — Radelsdorf, Blaguš — Feldberg, Sv. Jurij ob Ščavnici — Georgen an der Stainz, Slabotinci — Stainzen, Mekotnjak — Heinrichsdorf, Vogršinci — Bogricht, Vitanovci — Vejthofen.

Iz Hrvatske

Za novega italijanskega poslanika v Zagrebu je bil imenovan izredni poslanik in opolnomočeni minister v zunanjem ministrstvu v Rimu Petrucci.

Obletnica škofovskega posvečenja dr. Stepinca. Dne 24. junija je minilo devet let, odkar je bil v Zagrebu svečano posvečen škof dr. Alojzij Stepinac in postal pomožni škof dr. Antona Bauerja. Dr. Stepinac je prejel številne čestitke, obletnico pa je praznoval na tihem.

Povratek hrvatskega zastopstva z novinarskega kongresa. V Zagreb so se vrnili zastopniki hrvatskih novinarjev pod vodstvom glavnega ravnatelja za propagando Matije Kovačiča in glavnega ravnatelja »Hrvatskega Naroda« Iva Bogdana, ki so se mudili na mednarodnem novinarskem kongresu na Dunaju.

Bolgarski gostje v Zagrebu. V nedeljo je prispel v hrvatsko prestolnico bolgarski pravosodni minister dr. Konstantin Partov v spremstvu višjih uradnikov pravosodnega ministrstva. Bolgarski minister je prišel v Zagreb zaradi izmenjave ratifikacijskih listin civilnopravnega dogovora med Neodvisno Državo Hrvatsko in Bolgarijo.

Zagrebški župan v Budimpešti. Na povratku iz Bratislave je obiskal zagrebški župan g. Ivan Werner tudi madžarsko prestolnico in njeno okolico. Bil je tudi na Blatnem jezeru.

Za domovino je padel. V borbi z odmetniki je dal svoje mlado življenje za domovino učitelj in rezervni pehotni nadporočnik Ivo Kušek. Zemeljske ostanke pokojnika so pokopali na Mirogoju v Zagrebu.

Časopisni kolporterji imajo urejeno delovno razmerje. Na seji hrvatske delavske zbornice je bila razprava med zastopniki lastnikov listov in Hrvatsko delavsko zvezo glede kolektivne pogodbe s časopisnimi kolporterji. Predloženi osnutek pogodbe je bil sprejet in podpisan. Z njim je rešen socialni položaj uličnih prodajalcev časopisov.

Hrvatski gledališki igralci so dobili predsednika in sosvet. Za predsednika je bil imenovan režiser in član opere Drago Hržić, v sosvetu pa so: Armand Alliger, Dubravko Dujšin, Josip Pukšec, Marjan Lovrić, Josip Gostič, Dragutin Šoštarko, Pavla Hudi, Dragotin Varga in Stjepan Jakšić. Za poverjenika hrvatskih gledaliških igralcev v Osijeku je bil imenovan režiser Gjuka Trbuhović, v sosvet pa Mario Radovan, Josip Gregorin, Milan Štagljar in Ferdo Delak. Za poverjenika v Sarajevu je bil imenovan režiser Gjuro Karmelić, v sosvet pa Avdo Džinović, Vaso Kosić, Miro Kopač in Faik Živojević. Za poverjenika v Banjaluki je bil imenovan član drame Ivan Pajić, v sosvet pa Ivan Gorski in Anton Harastović. Za poverjenika v Dubrovniku je bil imenovan član drame Duje Biluš, v sosvet pa Vatroslav Hlalić in Dragutin Levak.

Pričetek žetve v Posavini. Iz Broda na Savi poročajo, da se je pred tednom pričela v posavini žetev ječmena, ki je letos izredno dobro obrodil. Že več let ne pomnijo tako dobre letine. Tudi pšenica in oves obetata najlepše.

Sodobna ureditev telefonske službe v Banja Luki. V bližnjih dneh bo Banja Luka dobila nov telefon. Sredi tega meseca bodo dela pri avtomatski telefonski centrali končana in bo naprava izročena prometu. Tudi telegrafski aparati na banjaluški pošti bodo izmenjani. Montaža je skoraj že končana, treba bo položiti samo še telefonske kable.

Natečaj za podčastniško sanitetno šolo v Zagrebu je razpisan v hrvatskih listih. Prosilci morajo biti hrvatski državljani, ne starejši kakor 21 let in ne mlajši kakor 18 let in morajo imeti najmanj 4 razrede ljudske šole. Prošnje je treba vložiti do 20. julija.

Neralić je pel v dunajskem radiu. Po nedavnem gostovanju v dunajski operi, kjer je Tomislav Neralić dosegel velik uspeh v »Don Carlosu«, je umetnik pel tudi v dunajskem radiu. Izvajal je izključno hrvatske pesmi.

Velik naval Zagrebčanov na kopališča. Hrvatski listi poročajo, da je na savska kopališča v Zagrebu vedno velik naval, še prav posebno dobro pa so bila kopališča obiskana na Telovo. Poznavalci cenijo, da je ta dan obiskalo obrežje Save nad 20.000 Zagrebčanov. Samo v mestnem kopališču na Savi so prodali 5.800 vstopnic.

Lajoš Zilahy

Zagreb, v juniju.

V zadnjih 10 do 15 letih je bilo prevedeno v hrvaščino precejšnje število madžarskih slovstvenih del. Razen nekaterih, med njimi Andreasa Silagyja »Selo Demetrovo«, Pala Szaboa »Ljudi« in »Zabokrečina« in Jolan Földösove »Ulica Mačka Ribara«, so vsa v glavnem zabavni romani povprečne ali celo dvomljive umetniške in vsebinske vrednosti.

Med temi zabavnimi romani pa vendarle zavzemata višje mesto dva romana Lajosa Zilahyja, »Samrtno proljeće« in »Voda nosi nešto«. Mladi madžarski pisatelj je pokazal v svojih spisih, da je nesporno nadarjen književnik, ki vnaša v svoje romane tenkočutni, z melanholijo prežeti lirizem in kaže trden smisel za psihologijo. To pa seveda brez težnje, da bi odkrival nove, neraziskane prepade v človekovi notranjosti in da bi s svojimi spisi pripomogel k oblikovanju boljšega, novega sveta. Tem nalogam Lajos Zilahy ni kos. Pisatelj ne krči novih poti, marveč samó skuša zaposliti bralčevo domišljijo, ji živo predočiti stanje, jo postaviti kdaj pa kdaj pred kakšen melodramatski moment, vzbuditi v človeku čustva hrepenenja, nostalgije in otožnosti; lirično opisati duševna stanja posameznika prav kakor lepoto narave zagrabiti bralčevo pozornost z zanimivim dejanjem romana, skratka: bralca zabavati. To je vse. Dalje in globlje ne prodira nikdar in tudi ne more. Pri tem ga ovira nedostajanje močne iskre, genialnosti, ki jo imajo samo veliki pisatelji, pa tudi pomanjkanje širokega miselnega okvira, ene tistih vodilnih idej, ki nagibljejo človeštvo k iskanju novih svetov in novih življenjskih oblik. Lajos Zilahy je plod okolja, iz katerega je izšel in ga ne more v sebi ne zatajiti in ne premagati.

Vse odlike in pomanjkljivosti tega madžarskega pisatelja srečujemo kar nazorno v njegovem romanu, ki je dobil v zelo lepem hrvatskem prevodu pisatelja Ka Mesarića in v izdaji Savremene Biblioteke v Zagrebu naslov »Kad duša zamire«

Tudi v tem romanu je ostal Zilahy dosledno samo zabavni pisatelj, ki z nadarjeno lahkoto opisuje usodo mladega moža in njegovo iskanje kruha in sreče od malega madžarskega mesta preko Dunaja, Curiha, Pariza in Cherbourga do »obljubljene dežele« Amerike tam pa od ogromnega New Yorka preko sončne Kalifornije do tropskega Honolula. Vsa ta življenjska pot je prepletena z zanimivim potopisom, z zelo lepimi opisi prirode in napetim dejanjem pa z otožnim hrepenenjem po rodni zemlji. V knjigi so fino opazovani psihološki momenti, orisani so zanimivi ljudje in situacije, prikazana lirična ljubezen mladega Madžara in nežne ameriške deklice. Nekateri momenti njune usode spominjajo na posamezne strani Dreiserjeve »Ameriške tragedije«. Vse to je podano v zanimivi, ljubki, lirični obliki, vendar ostaja žal samo pri tem. Iz gradiva, ki se ga je Zilahy samo dotaknil in še to skoraj slučajno, se pojavlja pred nami stotina problemov, ki danes ne mučijo samo človeštva, marveč tudi same junake Zilahyjevega romana. Toda pisatelj gre preko vseh problemov in mimo njih z lahkomiselno ležernostjo površnega malomeščana, ki je z ene strani preobložen z romantičnim, uspavajočim in afektiranim sentimentalizmom, z druge pa z lahkomiselnim prepričanjem, da se je tudi v naši dobi usodnih frontalnih konfliktov mogoče nekaznovano vtihotapljati z ene strani na drugo.

Vzlic vsem nepopravljivim pomanjkljivostim, ki vsekakor več kakor za petdeset odstotkov zmanjšujejo umetniško in vsebinsko vrednost knjige in njenega avtorja, ni mogoče odreči temu Zilahyjevemu romanu tistega čara, ki se nas loteva ob branju njegove knjige. Vsekako nam nudi to zabavno delo vsaj nekaj ur počitka in se nam zdi, kakor da smo se iztrgali iz sivine vsakdanjega življenja. —*a.*

Naš jezik

Jezikovna paša

133) **Česa vse ne znam.**

»Kaj vsega ni vedel ta človek.«

V oblikovanju slovenskega nikalnega stavka je še velika neenotnost. O tem je napisal ravnatelj Breznik razpravo, ki jo še ne poznam. Ne da bi torej vedel, do kakih zaključkov je prišel, mislim, da se gornji stavek mora glasiti: »česa vse ni vedel ta človek«.

Po mojem ima namreč besedica »vse« isto vlogo kot »neki« v zvezi »kaj neki«. In kakor pravimo: »česa neki ne znam«, tako moramo reči tudi »česa vse ni vedel«!

134) **Odplavina, plavina — naplavina.**

Pri slovenjenju knjige »Borci proti smrti«, knjige, opisujoče zdravniške stvari za nezdravnike, sem bil nekajkrat hudo v zadregi. Ne toliko za zdravstvene oznake, kljub temu, da se šele ustvarjajo, kot za pravopis in naglas. Že dolgo sem vajen, da ne najdem tega, kar iščem oziroma česar sam ne vem, toda kar doživljam pri iskanju pravopisa in naglasa, je včasih resda že preveč.

Zdravniki moramo večkrat jemati kri in jo kakor koli že preiskovati. Pri tem postopamo tako, da denemo v posodo, v katero kri prestrežemo ali v katero jo izbrizgamo, steklene kroglice (Glasperlen); kadar imamo kri v posodi, jo s kroglicami vred stresamo, da tako izločimo krvno vlaknino — kri, kakor pravimo, defibriniramo. V posodi je potlej na dnu vlaknina, nad njo pa sokrvica s krvničkami. Temu zadnjemu pravi Nemec die Aufschwemmung der Bluttkörperchen. Kako bi to zadnje povedali po slovensko?

Ko sem se s kolegi posvetoval o tem, mi je večina najprej rekla »naplavina«.

Naplavina to ne more biti, zakaj naplavina je to, kar voda nekam naplavi t. j. izloči iz sebe in nekje odloži. Dračje in vse drugo, kar voda odnese (odplavina), nosi in prinaša, ni naplavina, dokler plava v vodi, to je šele takrat, kadar ga voda pusti na bregu ali v strugi.

V našem primeru ni kri oziroma sokrvica krvniček niti izločila niti odložila, te marveč plavajo v sokrvici, delu krvi.

V Pleteršniku vidim: »plavina f. das Floßholz«.

Takisto moremo označiti prav vse, kar plava, za plavino, v našem primeru potemtakem tudi krvničke in reči **plavina iz krvniček.**

135) **Kósemska in skepítvena reakcija; kósmiti se, képiti se.**

Bakteriologi govore: die Flockungs- in Ballungsreaktion.

Prvo rabijo tedaj, kadar se v tekočini, katero preiskujejo, pokažejo kosme ali kosmiči, drugo, kadar kepice; pri prvi se **tekočina kósmi,** pri drugi se **képi,** skepi, prvo je torej **kósemska,** drugo **skepítvena reakcija.**

Dr. Mirko Černič.

*

Popravi! V Jutru 22. VI. 1943 pri točki 126 Jezikovne paše je **nápek: »bolničino perílo** (bolníc nasploh)«. **Glasíti** se mora marveč takóle: **»bolníčino perílo** (določene bolníce) in bolníčno perilo (bolnic nasploh)«.

Dr. M. Č.

Izkopavanja v Agrigentu. Iz Agrigenta poročajo, da so bila izkopavanja v severnem delu Dioskurovega svetišča zaključena. Odkrili so temelje starega oltarja, poleg tega pa še več grških posod, kipov, uteži, novcev ter dele starih statev. Raziskovalci so našli tudi ostanke predzgodovinskega ognjišča s sekiro iz kamna in vazami. Na podlagi teh najdb sodijo, da je stala nekoč na prostoru današnjega Agrigenta grška naselbina.

„Izjavljam in zavračam“

Pod tem naslovom sem v dnevniku »Jutru« dne 8. maja 1943 priobčil poročilo kot odgovor na beležko v letošnji »Umetnosti« št. 7—9.

Nepoučeni čitatelj bi si po tem mojem članku utegnil misliti, da so bili moji očitki nasproti akad. slikarju g. Mihi Maležu resnični in utemeljeni. Ker pa nočem nikomur delati krivice ali škode, moram po pojasnilih, ki sem jih dobil v uredništvu »Jutra«, reči, da akad. slikar g. Miha Maleš ni nikoli vplival ali poskušal vplivati na kritike, ki jih je objavljalo »Jutro« bodisi glede njegovih lastnih del ali pa od »Bibliofilske založbe« izdanih knjig.

Zahvaljujem se g. Mihi Malešu, da se je **brez tožbe zadovoljil s takšnim mojim pojasnilom.**

V Ljubljani, dne 2. VII. 1943.

E. JUSTIN.

Paganini v Nemčiji

Meseca marca 1828. je italijanski goslač Nicolo Paganini nastopil veliko turnejo po največjih mestih Evrope. Turneja se je pričela na Dunaju, kjer je goslač nastopil 29. marca. Zaključek te turneje, ki je trajala celih šest let, je bil šele 30. novembra 1834. v Genovi, kjer je nastopil Paganini pred kraljem Karlom Albertom.

Nemogoče je opisati uspeh in navdušenje, ki ga je doživel italijanski umetnik na tem svojem umetniškem potovanju. Poslušalci so bili od Paganinijeve virtuoznosti tako očarani, da so na koncu njegovih koncertnih nastopov metali v zrak ne samo pokrivala, ampak tudi plašče in suknjiče. Ljudje so shranjevali koncertne vstopnice kot spominke na doživljaj, kakršnega ne bodo nikoli več deležni. Poleg vstopnic so prodajali tudi nekakšne spominske kolajne, boljše rečeno novce s Paganinijevim reliefom. Vse te predmete so ljubitelji goslaške umetnosti zbirali in shranjevali kot nepozabno gradivo.

Paganini je nastopil v letih 1828. in 1829. ne samo na Dunaju in v Berlinu, temveč tudi v Draždanah. V Pragi, v Lipskem, v Magdeburgu, Halleju, Düsseldorfu in Frankfurtu, nato pa je priredil 6 svojih akademij v Weimarju, Nürnbergu, v Monakovem, Kelmorajnu, Bonnu, Hamburgu, Hannovru in v mnogih drugih mestih.

Dunajska »Theater Zeitung« je tega izrednega goslača opevala v vseh superlativih, ki so bili tedaj v modi. Proslavljala ga je zaradi lahkote, s katero je obvladoval najtežje pasaže, hvalila je njegovo igro zaradi čistosti intonacije, pa tudi njegovo posnemanje flavte na strunah gosli. Paganinijeva igra je bila polna nežnosti in topline, prijemi njegovih prstov so bili nenavadno sigurni, tehnika loka pa nepopisno dovršena.

A ne samo laiki, tudi strokovnjaki se niso mogli načuditi Paganinijevemu geniju. Strauss in Czerny, Lanner in Leckel ter mnogo drugih glasbenikov se je poizkusilo v kompoziciji po načinu Paganinijeve violinske igre. V nemških listih iz l. 1828. stoji zapisano, da noben dotedanji goslač ni požel toliko slave s svojimi nastopi kakor Paganini. Njegov genij se je zdel vsem čudovit in strokovnjaki so začeli takoj ugibati, kako bi na osnovi njegove igre uredili novo šolo za violinsko igro. Posebna uganka je bila Paganinijevim poslušalcem čustvenost njegovega goslanja, ki se je v razgibanih trenutkih povzpela do stopnje demonije. Paganini je žel nepopisno občudovanje že zaradi mehanizma svoje goslarske umetnosti. Seveda pa ni bil samo mehanizem, ki je razgibaval duše njegovih poslušalcev. Vsebina njegove igre je izhajala iz njegovega srca, ki je žarelo kakor neugasli ogenj ter je bruhalo iz sebe vedno na novo slavo umetniških doživetij med glasboljubne poslušalce.

Za časa Paganinijevega bivanja v Nemčiji je šlo med ljudi 100.000 umetnikovih podob. Tako se je razvila v Nemčiji posebna ikonografija, katero je započel neki nemški založnik. Najprej so razširili Paganinijeve slike v podobi fotografije, ki kaže izredno suhega človeka z visokim čelom in dolgimi lasmi. Ta slika je postala vzorec za vse poznejše Paganinijeve portrete. Toda Paganini si je stekel slavo še z nečim drugim. Zapustil je genovskemu mestu svoje Guarnerijeve gosli s pogojem, da jih hranijo in pazijo nanje.

Neštetо je spisov, ki obravnavajo Paganinijevo osebnost in umetnost v nemškem jeziku. L. 1830. je med prvimi objavil življenjepis o Paganiniju neki Julius Maksimiljan Schottky. Kmalu za njim je prišla na dan knjiga iz peresa publicista Niglija, ki je izdal svoje delo l. 1882. Schottky je bil profesor glasbe ter je prejel gradivo za svoje podatke o Paganiniju naravnost iz ust umetnika. Bil je z njim na Dunaju, v Berlinu in v Frankfurtu, kjer si je beležil vtise s Paganinijeve turneje. Pozneje je vse te podatke uredil ter jih objavil. Ti podatki so sicer suhi in stvarni, toda resnični in najbolj avtentični, kar jih je na razpolago o velikem goslaču.

Iskre

Če si sebičen, so tvoja dobra dela zgolj zajamčeno posojilo na obresti hvaležnosti.

*

Tudi molčanje je lahko laž.

*

Beseda »moram« je dekla usode.

*

Kdor hoče biti prevaran, ta naj se ima za modrejšega kakor so drugi.

*

Ni lepšega na svetu, kakor čista resnica in pravo veselje.

*

Mislec je tisti človek, ki misli in misli, a ko vse premisli, začne iznova misliti.

*

Z modrim človekom ali norcem lahko hitro opraviš, težko pa opraviš s polmodrijanom ali polovičnim norcem.

*

Hitro zaročen — kmalu ločen.

*

Kar je pri opicah posnemanje, je pri človeku moda.

*

Ne toži o preteklosti, ne boj se prihodnosti in prenašaj sedanjost.

*

Četudi ne veš, odkod si in kam greš, je dovolj, ako veš, da si mož na pravem mestu.

*

Kdor pravi, da zaničuje denar, tisti misli na denar drugih.

*

Mnogo ljudi pretirava svojo nesrečo, še več jih pretirava svojo srečo.

Zanimivosti

Proslava italijanskega daktilomuzikografa. V Barbarani Vicetini pri Benetkah so te dni imeli proslavo Andreja Perrettija, ki je znan kot skladatelj, še večji sloves pa si je pridobil s konstrukcijo »daktilomuzikografa«, to je stroja, s katerim se pišejo note. Njegova iznajdba je bila svoj čas zelo koristna in še danes se je komponisti poslužujejo pri svojem delu.

Skrb za zdravstvo v Bolgariji. Ministrstvo za socialno skrbstvo v Sofiji je nastavilo v zadnjih tednih 160 mladih zdravnikov, ki so bili poslani po večini na deželo. Vsem tem zdravnikom je bila skrajšana doba praktičnega šolanja ter podeljena pravica za takojšnje izvrševanje zdravniške prakse na kmetih.

Sladkor za Grčijo. Iz Aten poročajo, da je Nemčija dala na razpolago za preskrbo grškega prebivalstva večje množine sladkorja. Količina bo zadostovala za preskrbo prebivalstva v nastopnih mesecih. Poleg tega je Nemčija dala na razpolago mednarodnemu Rdečemu križu 20.000 kg sladkorja za grške otroke.

Angleški imperij ima dva milijona bolnih na lepri. Po poročilu Reuterja iz Londona je na seji angleške družbe za varstvo pred lepro predsednik William Peel izjavil, da je v območju britanskega imperija še vedno 2 milijona gobavcev.

Akademski tečaj za fronto. Iz Berlina poroča »Frankfurter Zeitung«, da se je za fronto ob Miusu prvič zbralo večje število mladih dijakov in abiturientov, ki so že delj časa na bojišču. V kratkih tečajih so mlade akademike z uspehi raziskovanj na posameznih fakultetah seznanjali profesorji von Richthofen z lipske univerze, Raven s tehniške visoke šole v Braunschweigu, Würtler s tehniške visoke šole v Dresdenu, Thiessen z zavoda cesarja Viljema v Berlinu in Brandt z vseučilišča v Kielu.

Laiški učitelji na nemških ljudskih šolah. Da bi preprečil omejitev šolskega pouka, je nemški prosvetni minister pooblastil šolska oblastva, da smejo sprejemati v službo tudi laiške učne moči, če proti njim ni drugih pomislekov in ugovorov kakor ti, da niso strokovnous posobljeni. Učiteljice, ki bodo sprejete v službo, pozneje ne bodo imele pravice na nastavitev, če ne bodo napravile predpisanih izpitov.

Organizator Nemcev na Kitajskem umrl. Iz Berlina poročajo, da je podlegel poškodbam, ki jih je dobil na vzhodni fronti, organizator nacionalsocialistične stranke na Kitajskem in vodja tamošnjih Nemcev Franc Ksaver Hasenöhrl. Dočakal je starost 52 let. Med prvo svetovno vojno je bil v ruskem ujetništvu, od koder se mu je posrečilo pobegniti na Kitajsko. Svoja izkustva, ki jih je dobil v Rusiji, je ob izbruhu vojne takoj dal na razpolago nemškemu gospodarskemu štabu za vzhod.

17 metrov dolgega kita so ujeli. Pri Panadeiri ob severnošpanski obali so ribiči ujeli 13 metrov dolgega kita, ki je meril na najdebelejšem koncu 8.4 m. Redko žival so z največjim trudom spravili na suho. Z vrvmi in tramovi si je moralo pomagati 35 mož, da so spravili ribo iz vode. Kita je kupila konzervna tovarna v Vigu za 30.000 pezet.

Nobenih lepotnih zobnih popravil. V Nemčiji so bile izdane posebne smernice za popravilo zob, ki so obvezne za vse zobozdravnike in dentiste. Po njih se sme nov zob napraviti samo tedaj, če pacientu manjka določeno število zob in je zaradi tega grizenje bistveno ovirano. Naprava protez, ki v glavnem služijo kozmetičnim svrham, je za dobo vojne prepovedana.

Numerus clausus za medicince v Franciji. Nemški listi poročajo, da nameravajo v Franciji omejiti število slušateljev medicine. Medtem ko je leta 1937 bilo v celem vpisanih 1550 dijakov in dijakinj na medicinskih fakultetah, se je število leta 1941 dvignilo na 2600, lani pa je že preseglo 3000, čeprav med medicinci v Franciji ni skoraj nič inozemcev in Židov.

Kit v Tirenskem morju

Vojaki neke obalne baterije med Viareggiom in Bocco di Magra so uzrli te dni kakšnih 150 metrov od nabrežja veliko ribo, ki se je premetavala po morju. Namerili so na ribo svoje orožje in ustrelili velikanskega kita. Z vlačilci so ubito ribo pozneje zavlekli na breg ter ugotovili, da tehta 10 stotov. Kit je meril v dolžino 6 metrov.

Ferenc Kormendi:

ZMOTA

Roman

16

In kaj je to, ta čudna otopelost v glavi in kako je čuden tale... ta tuji človek, kako je miren, ko jo prime za roko in jo počasi pritegne k sebi in... Izpreletavata jo mraz in vročina.

Zvrtelo se ji je, kakor da nima teže in kakor da plava v zraku, trenutek kakor da je preživela v neki blaženi medlobi. Leži tam na postelji, zunaj se že mrači, pa tudi v sobi postaja tema gostejša.

Na enkrat se je zdrznila iz omotice, vzdrhtela je, naglo vstala, v temi prišla do vrat in prižgala luč. »Pazi! Vidi se semkaj!« Samo to je rekel fant v tistem trenutku, s plašnim glasom. Sedel je za mizo, gledal jo je in molčal. Nekaj se je zgodilo, je razglabljala Agica, nekaj se dogaja... »Eddy«, je tiho dejala, »mi nimaš nič drugega povedati kakor to, naj pazim, ker se lahko vidi sem skozi okno?« Fant je dvignil glavo, začel v zadregi zmedeno jecljati. On... hotel je le reči, da... prav za prav bi se bil moral odpeljati danes z večernim vlakom v Pariz, da bi lahko pojutrišnjem krenil iz Cherbourga s parnikom, da torej... misli, da zdaj, to se pravi po vsem tem... Utihnil je, dolgo je zrl v dekle.

Agica je čutila, da se začenja nekaj v nji drobiti v prah, nekaj se lomi, trga in se s treskom razpada v koščke. Toda to je trajalo le trenutek. »Potem bi bilo dobro, ako bi začel pospravljati svoje stvari,« je rekla potiho. Fant je vstal. Nekem okorno se je odvrnila od njega ter šla k oknu.

Planinski zadnji nočni vlak je bil že odšel, ko sta prišla na postajo, k Eddyjevemu vlaku. Ko je fantov klobuk, ki ji je z njim mahal, izginil v temi za zadnjo postajno svetilko, je jela Agica preudarjati, da zdaj... Ne: ni vedela, kaj bo zdaj. Utrujenost se ji je kakor svinec razlezla po udih in nenadoma je začutila, da je silno stara. Trenutek se je sprehajala po peronu; začelo jo je zebsti pod kratkim kožuhom, vendar to ni mogel biti pravi mraz, kajti ni še dobro stopila v toplo čakalnico, ko ji je že vse telo gorelo. Ali sem bolna? Ne, zakaj bi bila bolna? Kaj se je zgodilo? Nič! Domov moram. Nenadoma je začutila lakoto, toda prvi grižljaj žemlje s šunko ji je obtičal v grlu. Naročila si je piva. Poizvedovala je, kje je najbližje avtomobilsko podjetje. Opolnoči je pridrdrala pred hotel. Ana in njena tovarišica sta jo razburjeni čakali. Hoteli sta že brzojaviti innsburški policiji in po prihodu zadnjega nočnega vlaka sta se že hoteli odpeljati s hotelskim vozom v mesto. Zdaj pa je Ana pozdravila Agico, kakor da prihaja iz drugega sveta. Agica je to opazila šele tedaj, ko se je že vsa družba clajšanih src zbrala v hotelski veži.

Ali prihajam iz tega, ali iz onega sveta? Bila sem tam, toda zdaj sem tu, ni več onega drugega sveta.

Stala je tam v veži, čutila je na sebi Anine in Lotine poglede ter vprašujoče, nezaupljive, nerazumevajoče, toda vse odpuščajoče poglede ostalih. Nenadoma se je zasmejala: »Bože moj, otročički! Vi tu zijate vame, jaz pa sem strašna lačna! Sprehajala sem se, bila sem v muzeju, vse sem si ogledala, tako lepo je bilo, da sem bila spet v mestu, šla sem tudi v kino, na vse sem pozabila... in izkazalo se je, da mi je odšel zadnji vlak, čez noč pa nisem hotela ostati spodaj. Otročički, slava! Jutri se bomo spet smučali!«

Ana jo je enkrat samkrat vprašala — še te noči je prišla k njej v sobo, sedla je k njej na rob postelje. Agica si je potegnila odejo do brade, tesno se je zavila vanjo. — »No, kako je bilo v resnici tam spodaj? Toda za Boga, povej po pravici, jaz sem bila tiste ure malone mrtva od strahu; povej, toda na svojo čast, zakaj si zamudila vlak? Se ti je kaj pripetilo?« Zdaj bom lagala, je pomislila Agica, zdaj je že vseeno, zdaj lahko lažem. »Nič se ni zgodilo,« je dejala s čvrstim, mirnim glasom, »vse je bilo tako, kakor sem že povedala.«

Spogledali sta se. Agica je videla v Aninih očeh, da je uganila iz njenih besed... laž? Skrivnost? Ana se je sklonila nad njo, jo poljubila. Potem nista več govorili o tej pustolovščini in pred starši sta zatajili tisti izlet v Innsbruck. Agica je sklenila, da ne bo misilla na vso to zadevo.

Tako je doživela Agica trideseto leto, ne da bi se bila poročila. S časom se je razlika značajev med obema sestrama še poglobila. V tem času je Anina sla po zabavah dosegla skrajne meje, Agičina čemernost pa je jela vzbujati skrb. Okoli Waltrovih so se vedno pogosteje in vedno bolj brezobzirno slišale začudene, zlohotne besede o starajočih se Waltrovih dekletih, o grdi Ani, ki si jo lahko neprestano videl v gledališču, v družbi mladih moških, prizadevajočih si za njeno doto, v športnih klubih, v modernih zabaviščih in na elegantnih ulicah notranjega mesta, ter o lepi Agici, ki je ni mogoče videti nikjer in v nobeni družbi.

Naravna potrpežljivost Antala in Adele Waltrove se je polagoma umaknila prisilni mirnosti, potem skrbi, ki pa sta jo še vedno dobro prikrivala. Kasneje se je roditeljska skrb izprevrgla v obup, ki sta ga le z največjo težavo prikrivala sama pred seboj in pred drugimi. Nekega dne pa se je ta tihi obup z nenadejano in z nezadržno silo izprevrgel v pravi preplah.

Adela Waltrova je ležala na divanu v svoji sobi, vse telo se ji je stresalo v pritajenem ihtenju. Antal Walter je ves razburjen gledal svojo trpečo ženo. Brez moči sem, je razmišljal ogorčen. Videti je, da mi tu prav nič ne pomaga vsa moja prebrisanost, moje ime, moja moč. Nekaj tu ni v redu; vsa leta se dogaja z nami nekaj zlega, nemara se dogaja to po naši lastni krivdi v čem je prav za za prav tega strašnega položaja? Ker bogme, strašno je, da dve dekleti, obe iz najboljše družine, najskrbneje vzgojeni, z najboljšimi lastnostmi in lastnici največjega bogastva, ostajata za vse življenje svobodni. Za vse življenje? Tako je bilo doslej, njuna mladost vedno hitreje poteka in niti najmanjšega upanja ni, da bo kasneje kaj drugače. To pomeni polom, je razglabljal Antal Walter ter sam izmučenih živcev skušal potolažiti svojo trpečo ženo. Toda čutil je, da ne more pomagati ne njej, ne sebi, v globini duše je že slišal grmenje nezadržno bližajoče se katastrofe.

*

Zgodilo se je v aprilu, na dan Aninega osem in dvajsetega rojstnega dne, da se je Andrej srečal na cesti z Jankom Fülöpom. Dolgo že se nista videla, bila sta vesela nenadnega srečanja. Andrej je bil ravnokar namenjen na obisk k svojim staršem. »Pojdi z menoj, Ana ima danes rojstni dan. Veš kaj? Pripravili si bomo otroško južino, kakor nekdaj, dekleti bosta gotovo veseli, da te bosta spet videli.«

Tako je šel Janko z njim. Ana ni pričakovala obiska, toda Janka je prisrčno sprejela, začudila se je nenavadnemu slučaju: »Danes sem te enkrat že srečala,« mu je dejala, ko je stopil v sobo.

MLADO JUTRO

S. M.:

Medvedíček brezrepíček

»Malo še počakaj, kmalu pridem. Če pa priskaklja zajček poskakunček, se le poigrajta! Grem po hruške tepke.« Tako je naročevala medvedka godrnjačka malemu medvedku v brlogu. Oprtala je koš in odšapljala v hosto.

V kočevskih hribih tam na Grčarici je v gosti šumi v skalnati duplini domovala velika rjava medvedka z mladim, majhnim medvedkom, velikim porednežem.

Ko se je medvedka oddaljila in je medvedek ni mogel skozi nepregledni gozd več videti, so mu koj začele rojiti po glavici navihane misli. Pretegnil se je na

mehkem ležišču, postlanem z listjem in mahom, se nekajkrat prekucnil vznak, pobrcal s šapicami, se zopet umiril in poležkaval. Pričel je razmišljati, kam bi jo pobral, dokler se mama medvedka ne vrne. Pomižkaval je, žarki rumenega sončeca so se prikradli skozi razpoko v skali. Največji sončni žarek se je kaj hitro spravil na medvedkov nosek. Tedajci pa zajame medvedek sapo na vsa pljučka in gromozansko kihne, da je listje s posteljice kar zaplesalo po zraku. Uh, kako se je poredno sončece smejalo! Pa še nekdo se je medvedku hihital. Ravno v trenutku, ko je medvedek tako hudo kihnil, je priskakljal k brlogu zajček poskakunček, medvedkov dobri prijatelj. Usedel se je na zadnji tački in se hihital, hi, hi, hi, hi. »Prav ti je, kaj pa čakaš tako dolgo v brlogu, da te mora sončece vabiti s posteljice.« Medvedku ni bilo prav, da se mu je zajček posmehoval, bil je celo malo jezen nanj.

Mame medvedke z obljubljenimi tepkami ni bilo od nikoder, on pa lačen, tako hudo lačen. Želodček je medvediča z godrnjanjem opominjal, da bi bilo že čas zajtrkovati. Ko bi ne bila s poskakunčkom prijateljčka, bi mu že kožušček izprhal. Nekam nerodno se je danes izkobacal iz brloga, ko je bil pa zunaj, ga je vedno lepi gozd spravil kaj kmalu v dobro voljo. Parkrat se je prekucnil, prevrnil za jutranjo telovadbo nekaj kozolcev, malo poplezal na bližnjo jelko in ob tem skoraj pozabil, da je lačen.

Zajček rjavček poskakunček mu je začel praviti, da je snoči našel nedaleč od brloga lepo poljanico, vso porastlo z rdečimi jagodami. Oba sta bila koj za to, da gresta nabirat dehteče in dobre rdeče jagode.

Po stari navadi je seveda takoj pozabil, da mu je mama medvedka vedno zabičevala, naj se nikar ne oddalji od brloga. Kar nič ni pomišljal, stekla sta z zajčkom v gozd in na poljano. Med potjo so ju pozdravljale razne gozdne živalce. Veverička vihorepka jima je metala češarke na pot. Spremljala ju je, skakljajoč z vejice na vejico, s smreke na jelko, z bukve na hrast. Gozdna stražarka, pisana šoja, je s svojim rezkim »rrrreeeesk« oznanjala vsemu gozdu, da se sprehaja po gozdu poredni navihanček medvedek. Še črni kos z rumenimi škorenjčki se ju je razveselil in z glasnim »čak, čok, čak« skakljal z vejice na vejico in razmišljal, kam neki sta se medvedek in zajček tako zgodaj namenila. Ko bi bil vedel, da gresta po rdeče jagode, bi ju bil gotovo okregal, ker jih je tudi sam prav pridno jedel. Vse ju je pozdravljalo, sončece rumeno, pisani metuljčki, ki so bili tudi že vstali, cvetlice ob stezicah, najbolj pa lepe debele rdeče jagode na poljani ob parobku gozda. Tjakaj sta medvedek in zajček bolj planila kakor pritekla.

Mhm, mm, mhmmm, je godel medvedek, ko se je oblizoval s polnimi ustmi jagod. Kako lepo so dišale in kako so bile sladke, dobre! Nasmukala in pojedla sta jih bila že celo torilce. Do dobrega sta se okrepčala in zajtrkovala. Že je pričel medvedek zopet razmišljati, kje bi se z zajčkom najlepše igrala, ko pripihlja čez poljano poredni vetrček. Medvedek je postal na mah zelo pozoren. Vihal je nosek in lovil v nosničke znan, prijeten vonj, ki mu ga je nosil jutranji vetrček. Ni se mogel prav hitro spomniti, od kod prihaja ta vonj. Ni trajalo dolgo, da so se mu pocedile sline. Vedel je, ta vonj prihaja od medu. Mama medvedka mu je bila nekoč prinesla v brlog, ko je bil še prav majcen, nekaj satovja s sladkim medom. Med je bil tako dober, da ga ni mogel nikoli pozabiti. Jagode niso nič proti medu za medvedka. (Konec sledi)

Šale za male

Učitelj: »Zakaj si prišel pol ure prepozno v šolo?«

Učenec: »Padel sem po stopnicah!«

Učitelj: »Nesmisel — to vendar ne traja tako dolgo!«

★

Učitelj: »Torej, toplota širi telesa, mraz jih pa krči. Mihec, povej mi kak primer!«

Mihec: »Poleti so dnevi dolgi, pozimi pa kratki!«

Boltek bo risar

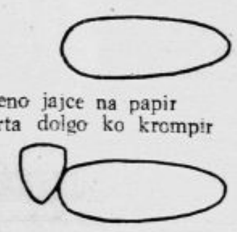

1. Še eno jajce na papir začrta dolgo ko krompir

2. Kaj zdaj naš Boltek bo napravil? Na levo je uho postavil.

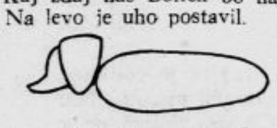

3. K ušesu rilec je pritisnil in od veselja je zavrišnil.

4. Ko čačke svoje končal, cel jazbečar pred njim je stal.

Morski volk je napadel ribiško ladjo

Ribiča Giorgio De Marini in Francesco Capoti sta s svojo barko odrinila po morju na lov. Ko sta bila že precej od brega, sta začutila, da se njuna barka nikakor ne pokori veslom in krmilu. Pogledala sta naokrog in videla, da ju zalezuje morski volk. Pošast se je neprestano zaletavala v čoln, tako da sta ribiča brž okrenila svojo ladjico proti bregu. Morski volk je še nekaj časa vznemirjal preplašena ribiča, hoteč prekucniti njuno barko, da bi prišel do plena.

Naročite se na »Dobro knjigo«!

Kaj vem, kaj znam?

301. Kaj je patina?
302. Kdo je zmagal v bitki pri Kaneji?
303. Kaj je šalupa?

*

304. Križanka.

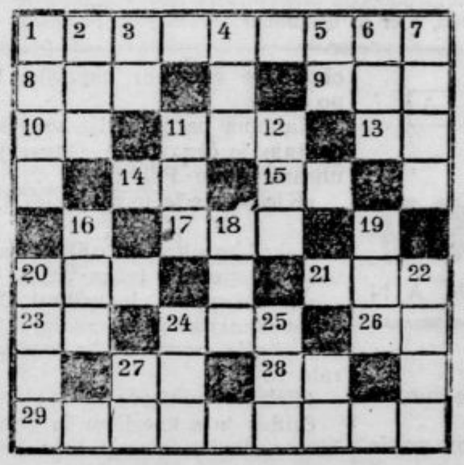

Vodoravno: 1. puška kratkocevka, 8. pritok Save, 9. bolečina, 10. znak za prvino, 11. organ, 13. znak za prvino, skrajšan osebni zaimek v sklonu, 14. veznik, 15. oblika glagola biti, 17. rimski pozdrav, 20. del, ptica, 21. izrek, 23. vrsta žita, 24. tekočina, ki ohranja življenje, 26. kratica za sliko, 27. kratica za prehajalne glagole (lat.), 28. pritrdilnica, 29. izdelovalec in prodajalec sladkih reči.

Navpično: 1. epidemija, 2. indijski denar, 3. znak za prvino, 4. samec živalj iz rodu parkljarjev, 5. mednarodna kratica za opombo, 6. geometrični lik, 7. domače moško ime, 11. osebni zaimek, 12. vzklik, 16. kraj v Ljubljanski pokrajini, zajčji stan, 19. nedoločni številnik, 20. lepota, 22. prvina, 24. kamenita površina, 25. oblika glagola iti, 27. kazalni zaimek, znak za prvino.

Rešitev nalog 29. junija:

297. Ruski prestolonaslednik je imel naslov »carjeviča«.

298. Kan ali han je gostišče za potujoče trgovce v Orientu.

299. Chillon je grad ob Ženevskem jezeru. Slovi po Byronovi pesnitvi »Ujetnik iz Chillona«.

*

300. Domino

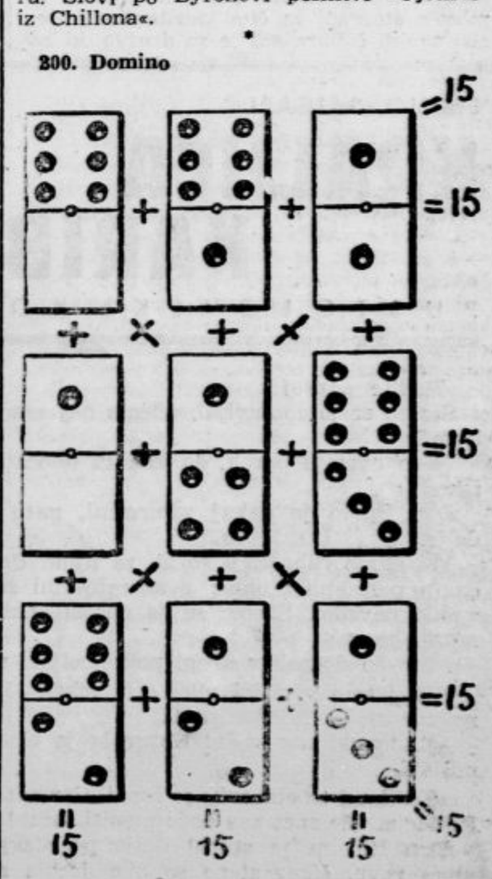

Spominjajte se slepih!

SPORT

Mars — Hermes
in
Korotan — Mladika

Jutri ob 18. na igriščih Ljubljane in Korotana

Ne vemo, zakaj je pametno, da sta obe najvažnejši tekmi jutrišnje nedelje, ki sta obe zanimivi po svoje, najbolj pa obe skupaj, določeni za isto uro na dveh različnih igriščih, ki sta malone celo uro oddaljeni drugo od drugega, in tudi ni naša stvar, da bi se vtikali v vprašanja, ki so izključna zadeva klubov in njihove nadrejene sportne instance. Toda kljub temu si dovoljujemo skromno pripombo, da so take »iznajdbe« stvari bolj v škodo kakor v korist. Prav in hvale vredno je, da se drugorazredni zavedajo sami sebe in postavljajo na svoje noge, toda v neresne konkurenčne boje s tovariši iz I. divizije bi se jim ne bilo treba spuščati. Pa če gre tudi samo za prestižna vprašanja ki bodo pri naših nekaj sto gledalcih vsake nedelje ostala nerešena za oba tabora.

Na gornjo misel nas je spravil službeni razpored jutrišnjega prvenstvenega nogometnega sporeda, ki vabi prijatelje okrogle žoge na naslednja štiri igrišča:

na igrišče Ljubljane ob 15.30, od katere ure dalje bodo odigrane naslednje tekme: Mars—Hermes mladini, Mars—Žabjak rezervi in Mars—Hermes;

na igrišče Korotana ob 16.30, od katere ure dalje bosta odigrani naslednji dve tekmi: Korotan—Vič rezervi in Korotan—Mladika;

na igrišče Mladike ob 9.30, ko bosta druga za drugo odigrani partiji Mladika—Žabjak mladini in Mladika—Ljubljana rezervi ter

na grišče Marsa ob 10.15, kamor je določena tekma za točke med mladinama Dopolavora iz tob. tovarne in Viča.

Kdaj in kako si bodo obiskovalci nogometnih travnikov uredili jutrišnje načrte, to prepuščamo po gornjem urniku njim samim.

Spored obsega po eno tekmo iz I. in II. divizije, kjer gre vsem štirim moštvom za zasedbo odn. ohranitev drugega mesta v tabeli, razen tega pa še tri srečanja za točke rezervnih moštev ter prav tako tri nastope mladinskih moštev, tudi za prvenstvene časti. Ni mogoče trditi, da bi bilo jutri nogometa premalo in tudi napet bo v marsikaterem izmed dvobojev, tako da smo trdno prepričani, da bo obisk na vseh prireditvah kar se da zadovoljiv... Priporočamo enako obisk na igriščih ob Dunajski ali Dolenjski cesti kakor tudi ogled dopoldanskega dela sporeda na Kodeljevem ali za Kolinsko tovarno.

Tudi dobra tekma za trening

Kakor nas obveščajo iz krogov **S.K. Ljubljane,** bo njeno moštvo dopoldne ob 10. na svojem igrišču igralo tekmo za trening z **vojaško reprezentanco.** Oba nasprotnika jamčita za dober nogomet. To bo obenem majhen uvod v popoldanske odločitve v tekmah za točke.

Pred revijo najhitrejših

Dve atletski prireditvi na stadionu jutri od 9.30 dalje

Jutri ob 9. se bodo na stadionu zbrali tekmovalci za zanimivo atletsko preskušnjo, ki je prva te vrste na naših tleh. To bo, kakor smo že opetovano opozorili, pokrajinsko izbirno tekmovanje na najkrajši progi (100 m), za katero daje vsako leto pobudo milanski sportni dnevnik »Gazzetta dello Sport« in ga bo pri nas organizirala domača lahkoatletska zveza. Takih tekmovanj, ki imajo namen dvigniti duha med mladimi talenti, je bilo letos po ostalih krajih Kraljevine že precej (nad 30) in vsa so pokazala prav dobre izide.

Nastop na tej prireditvi je iz propagandnih ozirov dovoljen vsakomur, ki le čuti veselje in sposobnosti, da bi se lahko pomeril v tej atletski disciplini. Udeležencem ni treba biti vpisanim v kakršno koli sportno društvo ali kamor koli in jim niti ni treba imeti posebne sportne dovolilnice, ki je obvezna za vse ostale sportne nastope pod okriljem CONI-a, temveč se jim je treba samo prijaviti pri tukajšnji lahkoatletski zvezi, ki posluje v palači Kreditne banke, Bleiweisova c. I/aII. Prijave so bile sinoči zaključene.

Za tekmovalce, in sicer najboljše med vsemi, je razpisanih nič manj kakor 12 nagrad, najboljša dva med njimi pa bosta šla tekmovat dalje, in sicer v medpokrajinski finale, ki bo dne 18. t. m. nekje izven Ljubljane, vendar še ni znano kje. Že bogata izbira nagrad bo marsikoga pritegnila na to tekmo, pa tudi društva bi morala stremeti za čim številnejšo udeležbo svojih članov, saj je za društvo, ki bo s svojimi atleti doseglo največ uspehov, določena še posebna nagrada, in sicer lep pokal, darilo tukajšnjega CONI-a.

*

V ostalem pa ta prireditev ne bo edina v dopoldanskih urah na krasni zeleni trati v stadionu ob Dunajski cesti. Takoj za izbirnim tekom moških na 100 m bodo začela svoje prvenstveno tekmovanje naša dekleta, ki se bodo po precej dolgem odmoru jutri spet predstavila v javnosti. Res je, da je sport med dekleti pri nas že iz prejšnjih časov na prešibkih nogah, da bi si že jutri lahko obetali nova razodetja na tem področju, toda ne glede na to pa bo le zanimivo videti, koliko so se vztrajne zastopnice nežnega spola pripravile za to prvo preskušnjo pred širšim občinstvom.

ČISTO NA KRATKO

Madžarski pokalni prvak je postalo moštvo Ferencvarosa, ki je v finalu zmagalo nad Salgotarjanom s 3:0.

Za en centimeter je zboljšal svoj letošnji evropski izid v skoku v višino Nemec Nacke iz Kiela, ki je dosegel znamko 1.98 m.

V Zagrebu so se boksali med seboj najmočnejši predstavniki Bolgarske in Hrvatske. Zagrebški boksarji so zmagali nad sofijskimi z 12:4 točkami. Gledalcev je bilo 4000.

---

s— **Službeno iz nogometne zveze.** Sklicujem izredno sejo direktorija za danes, v soboto, 3. t. m., ob 12. v pisarni Zveze. — Predsednik.

s— **Branko Žižek hiti od zmage do zmage.** Pred dnevi je naš mojstrski plavalec Branko Žižek ponovno nastopil na težki preizkušnji na dolgi progi, in sicer na plavalni tekmi, ki je vodila 2 km daleč po zalivu v Spezii. Tudi v tej tekmi Žižek med 13 udeleženci ni imel nobenega pravega tekmeca — njegovega rojaka in večnega drugega Jožeta Močana to pot ni bilo med njimi — in je zmagal brez velikega napora in z vidnim naskokom pred ostalimi. Časi prvih treh v tej konkurenci so bili naslednji: 1. Branko Žižek 29:56, 2. Capurro 30:13, 3. Balena 30:17.

Moč, brzina ali vztrajnost?

Kaj je važnejše za sportni uspeh posameznika?

Ni še tako dolgo od tedaj, ko so bili na primer tekači prepričani, da morajo trenirati samo tek, če hočejo zboljšati svoje izide. To je nekoč bil običaj posebno pri dolgoprogaših tudi drugih športnih panog, ki so vztrajno in uporno tekli ali vozili ali hodili »runde« in »runde«, misleč pri tem samo na vztrajnost kot prvi pogoj za dosego dobrega izida, ne glede na mnoge druge, prav tako važne predpostavke.

Medtem pa so mnogi, ki so se natančneje bavili s takimi in podobnimi vprašanji, ugotovili in tudi dokazali, ne samo praktično, temveč tudi teoretično, da ima v športu odločilno vlogo več predpostavk, ki jih mora atlet kolikor mogoče največ izpolniti, če hoče doseči nadpovprečne uspehe. Predvsem mora vsak športnik, pa naj se bavi s katero koli športno panogo, skrbeti za

enakomeren razvoj telesa.

Saj je dandanes že vsakemu začetniku jasno, da pri teku ne delujejo samo noge, pri boksu samo roke itd., temveč je povsod potrebnih mnogo pomožnih gibov, ki delo onih glavnih činiteljev v vsaki panogi (n. pr. pri teku prog) olajšajo, odnosno sploh omogočijo. Da je to res tako, čuti vsak športnik najbolje po treningu, ko na primer tekača ne bole samo noge, kakor bi utegnil kdo misliti, marveč celo roke, hrbtne, trebušne mišice itd., ker so vsi ti deli telesa — razen notranjih organov — opravljali važno nalogo in bi brez njihovega sodelovanja izvedba vaje ali teka sploh ne bila mogoča.

Katere so torej one temeljne predpostavke, ki jih mora vsak športnik uvaževati? Poglejmo nekoliko po raznih športnih panogah in njih disciplinah, pa si bomo takoj na jasnem. Vzemimo na primer b o k s. Kdor ni imel s športom nikdar opraviti in bi gledal partijo boksa, bi bil gotovo prepričan, da je pri njem edino odločilna moč. Močnejši bo zmagal, si bo enostavno dejal, če bo zagledal v »ringu« dva različno močna atleta. Že v prvi minuti pa bo morda presenečen, ker ni izključeno, da bo videl, da je oni »slabši« prav za prav boljši. Športnik bi takemu laiku hitro pojasnil, da ima oni šibkejši pač

boljšo tehniko

ali da je, kakor pravimo, v boljši kondiciji. In v čem prideta do izraza pravkar omenjena boljša tehnika in boljša kondicija? Morda samo v moči? Gotovo ne! Prav tako važno vlogo imata tudi

hitrost akcij in vztrajnost.

Do popolnoma enake ugotovitve nas privedejo podobna razglabljanja tudi v lahki atletiki, kjer je na primer že sedaj dobro znano, da so najhitrejši tekači na svetu samo močnejši ljudje. Iz tega lahko zaključimo, da je za dosego velike brzine potrebna zlasti še moč, kar nam najbolj potrjuje dejstvo, da je hitrost, s katero mišica sprejme živčni dražljaj, odvisna od kakovosti in množine mišičnih vlaken. Manj važen činitelj pa je pri tekaču na zelo kratke proge vztrajnost, ki si jo pridobi tako rekoč mimogrede. Podobno lahko ugotovimo tudi pri srednje- in dolgoprogaših. Pri nas prevladuje žal še dandanes prepričanje, da je pri slednjih potrebna samo vztrajnost. Nepravilnost tega naziranja dokazujejo najbolj zgovorno slabi rezultati naših dolgoprogašev (razen nekaterih redkih izjem), pri katerih so ostali zaradi tega, ker posvečajo — kakor tudi ostali tekači na daljše razdalje — premalo pažnje hitrosti, v domnevi, da si bodo s treningom vztrajnosti pridobili tudi brzino. Resnica pa je ravno nasprotna. Zato ni čudno, če najdemo v preglednih tabelah treningov najboljših svetovnih srednje- in dolgoprogašev zmerom večji odstotek treningov v brzini! Če pa pogledamo izide naših najboljših dolgoprogašev, opazimo na prvi pogled, da ne izdrže tempa z najboljšimi niti do polovice proge, kar najbolje dokazuje, da ne gre tu samo za vztrajnost, ampak tudi za hitrost, ki pa je, kakor smo že povedali, zopet odvisna od moči posameznega atleta. Pri tem pa moramo ugotoviti še, da pri dolgih progah ni tako važna količina mišic, temveč kakovost, ker bi bila prevelika količina, ki je na primer pogoj za metalca, tekaču samo v oviro.

Iz vsega tega sledi, da za športnika ne pride v poštev samo eden izmed navedenih činiteljev, kar bi se dalo sklepati glede na posebnost panoge, ki jo goji, temveč mora upoštevati še ostale činitelje ter jih razviti v pravilnem odnosu z glavnim činiteljem, ker so vsi ti, kakor smo videli, odvisni drug od drugega.

Vr — Zo.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 3. JULIJA 1943/XXI.

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 11.50: »Pol ure za vojake«. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Valčki, polke in mazurke. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Orkester vodi dirigent Gallino. 13.50: Komorna glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Janez Lipušček — operetna glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 15.15: Pokrajinski vestnik. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 17.15: Nove plošče Cetra. 18.00: Gospodinjsko predavanje v slovenščini. 19.30: Poročilo v slovenščini. 19.45: Politini komentar v slovenščini. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanščini. 20.20: Pripombe k dogodkom. 20.40: Lirična prireditev družbe EIAR: Gounod: Faust. 22.45: Poročila v italijanščini.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik štev. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vštetо trošarino):

1. **Kruh** iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; **testenine** iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna **pšenična moka** 2.70 lire; enotna **koruzna moka** 2.20 lire; **riž** navadni 2.70 lire; **fižol** 6 lir za kg.

2. **Jedilno olje** (olivno) 14.70 lire za liter; **surovo maslo** 28.40 lire za kg; **slanina** soljena 19 lir za kg; **mast** 17 lir za kg.

3. **Kis,** 4% vinski 6.35 lire za liter.

4. **Mleko** 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.

5. **Sladkor:** sladkorna sipa 8.25 lire za kg v kockah 8.35 lire.

6. **Mehka drva,** razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; **trda razžagana drva** 40 lir za stot; **enotno milo,** ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

Drobne zanimivosti

Železniška zveza med Vzhodno Anatolijo in Irakom. Pred dnevi je bila svečano otvorjena železniška zveza iz Diabekirja v Iranu proti vzhodni Anatoliji. Nova železniška proga je druga zveza med Turčijo in Irakom.

Na Grškem so stavke prepovedane. Grška vlada je izdala odredbo, da je bančnim uradnikom stavkanje strogo prepovedano. Prav tako so prepovedane stavke v vseh podjetjih, ki proizvajajo za vojno.

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Hišni posli
dobijo službo

Služkinjo
vajena tudi poljskega dela, sprejmem. Zaje, Poljanska 79. 10998-1a

Mlado dekle
kot pomoč v gospodinjstvu — sprejmem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plača 300 lir«. 11020-1a

Hišni posli
iščejo službe

Boljša vdova
z lastnim stanovanjem bi šla v skupno gospodinjstvo z bolj. šim gospodom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »V dvoje je bolje«. 10950-1

Dekle
pridna in poštena, išče mesto kot gospodinja, imam veselje tudi do vrta. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Veselje do dela«. 10966-1

Vajenci/ke

Vajenca
sprejme mizarstvo Kovač — Ljubljana, Zalokarjeva ul. 11. 10977-44

Prodam

Blagajno
registrirno, kupim. Ponudbe z navedbo znamke in cene na ogl. odd. Jutra pod »Trgovina«. 11014-6

Damske čevlje
salonske, lakaste, št. 38, nove, ugodno prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11010-6

Dva štedilnika
železna, nekaj ženske obleke in čevlje, prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 10990-6

Zložljivo posteljo
kompletno, žični vložek, damske čevlje št. 39, citre in drugo, prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 10967-6

Brezove metle,
senene grablje in vile, grablje držaje za lyate, itd. dobite pri Gospodarski zvezi — Bleiweisova 29 in Maistrova 10.« 10681-6

Pege in lišaj
Vam zanesljivo odstrani Alba krema. Drogerija KANC Židovska ulica 1 10547-6

Mrčes
(uši, stenice, bolhe itd.) zanesljivo uniči te s Toxin praškom. Drogerija KANC, Židovska ulica 1. 10546-6

Ščurke, podgane
in miši gotovo pokonča strup, ki ga dobite v drogerij Kanc, Židovska ulica 1. 10545-6

Grenadin
in dunajske nagelčke, maščobe ter druge cvetlice za poletno setev pri: Sever & Komp. 10936-6

Kupim

SUHE GOBE

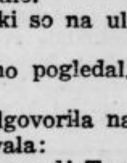

po najvišji dnevni ceni kupuje **Sever & Komp.** 289-7

Ping-pong
mizo, dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Bifar«. 10982-7

Knjige

Ljubljanski zvon
kompletni., orig., vezan, prodam ali zamenjam za zbirko znamk. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zamenjava«. 10918-8

Avto, moto

Dve motorni kolesi
125 in 350 ccm, najboljše znamke, ugodno naprodaj. Šuštaršič, meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 10996-10

Kolesa

Razprodaja koles
nekaj damskih in moških — najboljše znamke, ugodno naprodaj. Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 10995-11

Več tricikljev
različne velikosti, nekaj rabljenih, nekaj novih, ugodno naprodaj. Šuštaršič, meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 10994-11

Pohištvo

Spalnico
moderno, šperano, imitacija mahagoni, se proda pod zelo ugodnimi pogoji. Naslov v vseh posl. Jutra. 11015-12

Oblačila

Moška obleka
črna in siva, še dobro ohranjena, čevlji št. 42, poceni prodam. Hišnik, Tržaška 48. 10968-13

Kapital

Delnice T. P. D.
po 125 lir, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »125«. 10981-16

Lokali

Trgovski lokal
v centru Ljubljane, oddam. Najemnine nizka. Naslov v vseh posl. Jutra. 10975-19

Pisarno
s 3 event. 4 sobami po možnosti v centru mesta, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pisarna«. 11026-1a

Stanovanja

Dvosob. stanovanje
po možnosti v centru mesta, iščem za 1. avgust. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točen, reden plačnik 222«. 11025-21a

Sobo odda

Opremljeno sobo
sončno, oddam. Naslov v vseh posl. Jutra. 11006-23

Sobe išče

Opremljeno sobo
išče preprosta gospodična. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točno« plačam«. 10976-23a

Dve prazni sobi
mirni, sončni v mestu, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dober plačnik«. 10964-23a

Glasbila

Prodam klavir
skoraj nov, znamke »Skope, v odličnem stanju, prvorazredne konstrukcije. Naslov v vseh pos. Jutra. 10983-26

Informacije

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije
»SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

Pridelki

SUHE GOBE
kupujem po najvišjih dnevnih cenah

M. Geršak,
LJUBLJANA,
Prečna ulica štev. 4

Suho sadje
prodaja Gospodarska zveza — Bleiweisova 29. 10882-33

VSAK
naš naročnik je zavarovan
ALI
ste poravnali naročnino?

OGLARJEVA ANICA
RISBE Romih Jean BESEDILO Tory Tugomir

Samo še dva dni je manjkalo do obletnice kraljevičeve poroke z Anico. Mrzlično je kraljevič pričakoval in sprejel vsakega glasnika. Ko se je vrnil poslednji, tudi on ni vedel več od tistih, ki so se vrnili pred njim.

Dan pred obletnico svojo poroke je kraljevič priredil velik lov za svoje goste, kajti prav nihče ni smel zvedeti, da se za vsem zunanjim sijajem skrivata žalost in obup.

IŠČEM GARSONIERO

eno ali dvosobno opremljeno ali prazno stanovanje, envetuelno **opremljeno sobo z uporabo kopalnice** pri boljši družini. Po možnosti v centru, z vso oskrbo, živila dam sam, deloma tudi za družino; plačam šest mesecev naprej. Ponudbe pod »Domačin« na oglasni oddelek Jutra. J-783-I

†

Naznanjamo žalostno vest, da nam je umrla naša nad vse ljubljena in zlata mamica

MARIJA DOBERLET

dne 1. julija 1943 v Splošni bolnici ob 10. uri dopoldne. Pogreb blagopokojne bo v soboto ob 3. uri popoldne z žal — kapelice sv. Marije — k Sv. Križu.

Ljubljana, 2. julija 1943.

ŽALUJOČI OTROCI
Ljubljana-Zagreb

EMILIO SALGARI 5

KRALJICA KARIBOV

PUSTOLOVSKI ROMAN

»Hodite naprej!«

Starec se je obotavljal. »Čemu naj vas še spremljam?«

»Kdo nam je porok, da ima ta temni rov vobče izhod?«

Don Pablo je nekaj zamrmral, nato je krenil dalje.

Vsi štirje flibustirji so šli za njim. Prišli so do ozkih polžastih stopnic v notranjščini zidu, ki so vodile navzdol. Starec se je počasi spuščal z ene na drugo.

Nato so dospeli v drugi podzemeljski rov.

»Zdaj smo v višini ulice,« je rekel. »Hodite kar naravnost, pa pridete ven!«

»Ne izpustim vas še! Naprej!« je ukazal Ventimiljski.

»Kaj kani ta starec?« je šepnil Carmaux tovarišu Stillerju. »Že spet nas hoče pustiti same!«

Don Ribeira je stopal dalje po nizkem, jaškastem rovu, čigar stene so bile docela mokre. Od oboka je venomer kapljalo, kakor bi tekel potok po njem.

Mahoma pa je vodja vzkriknil. Luči so ugasnile, nastala je črna tema. Gusar je planil naprej, da bi ubranil donu Pablu beg...

»Kje pa ste?« je zavpil. »Oglasite se, če ne, ustrelim!«

Nekaj korakov od njih je zamolklo udarilo, kakor bi se zaloputnila težka vrata.

»Izdani smo!« je kriknil Carmaux.

Ventimiljski je bil vzdignil pištolo. Strel je počil. Pri blisku smodnika je zagledal vrata, ki so zapirala rov.

»Prižgite netilo!«

Stiller je s kresilom in gobo prižgal svečo, ki je bila padla bežečemu iz roke. Kapitan je ogledal vrata. Okovana so bila z debelimi železnimi ploščami, ki so jih pokrivale kakor oklep. Nemogoče jih je bilo razbiti. Upanja, da bi tod prišli iz hiše, torej ni bilo.

»Brr! Ujeti smo! To je past!« je rekel Carmaux. »Niti Mokova sekira nam ne more pomagati!«

»Hitro nazaj, od koder smo prišli!« je ukazal poveljnik.

Ob stenah so se dotipali do polžastih stopnic in dospeli po njih na vrh. Tu pa jih je čakalo novo presenečenje, kajti slika je bila zavzela prejšnje mesto. Ko je Ventimiljski z mečem udaril po nji, je kovinsko zažvenketalo, kakor železna stena.

Že je hotel ukazati črncu, naj jo poskusi s sekiro odstraniti, ko je začul izza nje glasove. Pritisnil je uho na ploščo in prisluhnil.

»Tako je, kakor ti pravim: gospodar je tu notri zaprl Črnega gusarja!« je rekel ženski glas. »Ne smeva ga pustiti, da bi poginil!«

»Če odpreva, naju stari ubije! Kaj te je tolikanj skrb za flibustirja, Jara?« je odgovoril moški glas.

»Nočem, da bi umrl, Kolima! Vem, zakaj ne!«

»Misli na posledice!«

»Dona Pabla se nisem bala nikoli! Ubogaj, Kolima!«

Slika se je mahoma odmaknila. Kapitan je stopil skozi odprtino in presenečen obstal. Prekrasna, vitka šestnajstletna Indijanka je stala pred njim. Lasje, črni kakor noč, so se ji nalik plašču usipali po ramenih. Njena halja je bila rdeča, obšita z biserno matico. Na drobnih zapestjih je imela zlate obročke.

Zraven nje je stal mlad, kodrolas črnec z nabreklimi ustnicami. V roki je držal goreč svečnik na več rogljev.

Ko je Indijanka zagledala gusarja, se je zdrznila. Visoki, ponosni mož je čudno vplival nanjo.

»Spustita naju ven!« je zaklical in hotel planiti po hodniku, da bi prišel do stopnic, a dekle ga je s plašnim obrazom zadržalo.

»Ne hodite ven! Vojaki so na ulicah in stražijo hišo!«

Kapitan jo je začudeno pogledal. »Kaj ti je do nas?« je vprašal.

Mlada Indijanka ni odgovorila na njegovo vprašanje, ampak je nadaljevala:

»Vem za skrivališče, gospod! Tam se lahko skrijete, vi in vaši ljudje!«

Odločno se je uprl. »Črni gusar se ne skriva! Vidim pa, da nam hočeš dobro. Hvala ti!«

Ko so Moko, Carmaux in Stiller odhiteli naprej, se je še enkrat obrnil k nji: »Kako ti je ime?«

»Jara mi pravijo... Pojdite torej! ‚Dobri duh' naj vas varuje!«

Ventimiljski je planil iz hiše.

»Pozor kapitan!« je rekel Carmaux in ga zadržal. »Kaj ne vidite vojakov na vogalu?«

Poveljnik je obstal. Tema je bilo. Lilo je kakor iz vedra, a nevihta se je bila unesla.

»Torej so nas čakali?« je zamrmral. »Hromec je dobro porabil čas. Pa kaj za to? Naprej!«

Vrgel si je dolgi plašč čez levi komolec, z desnico pa izdrl meč, ki je bil v njegovi roki nevarno orožje. Vendar ni slepo naskočil sovražnikov, temveč se je oprezno pomikal ob zidu.

Tedajci pa sta planila nadenj dva oboroženca, ki sta bila skrita pod nekim vhodom. Kakor tiger je odskočil v stran, se izognil njunim sunkom in zavihtel meč.

Dobro namerjen udarec je podrl enega izmed napadalcev. Preskočil je ranjenca in se vrgel na drugega. Ta pa se je spustil v divji beg.

Med tem so se bili Carmaux, Stiller in Moko lotili druge skupine, ki jim je iz ulice stopila naproti. Spričo te nevarnosti so tako burno udarili po sovražnikih, da so jih nekaj takoj podrli. Ostali so pobegnili.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani